

1

ה' אין שולין כרשינין וכו'. משנה בפרק תולין (דף ק"מ) ופירש רש"י מליץ עליהם מים בכלי לברור פסולתן כדמנן במסכת ביצה (פ"ק דף י"ד): אף מדיח ושולה עכ"ל ולשם פירש רש"י כמו משיטלה בתבנית דהיינו נמי שנוטל מלמטה המים על פי החצית עכ"ל ואיתיה בפרק הפועלים (כ"מ דף ז"ב):

וכמקלת ספרי רבינו כחוב אין שורין וכן כחוב בשלחן ערוך (פ"ט) וטעות סופר הוא:

משמרת וכו'. פלוגתא דרבי אליעזר וחכמים במשנה ריש פרק תולין והלכה כחכמים דאין נותנין לתלויה בשבת ואמרינן בגמרא שימר מאי אמר רב כהנא שימר חייב

חטאת. והו שכתב רבינו אסור ליתן זה שמרים לטנו משום טורח. כלומר לאס עבר ונתן חייב חטאת משום טורח כדכתב בתחלת סימן זה הטרור חייב:

דאמר רב אלא קשרי אלבעותיו אמר איהו בידו אסת כלומר בכל ידו אכל און הכי נמי דמיד להצטרפה נמי שרי כלישנא דברייתא (ג): גרסינן בפרק קמא דביצה (סג) תנן התם (מעשרות פ"ד מ"ה) המקלף שעורים מקלף אסת אסת ואוכל ואם קלף ונתן לתוך ידו חייב אמר רבי אלעזר וכן לשבת איני והא רב מקלפא ליה דצתהו כפי ורבי חייא מקלפא ליה דצתהו כפי כפי אלא אי איתמר אסיפא איתמר המולל מלילות של חטים מנפח על יד על יד לון ואוכל ואם נפח ונתן לתוך חיקו חייב אמר רבי אלעזר וכן לשבת. וכתב המוספות ואם קלף ונתן לתוך ידו חייב פירש רש"י ואם קלף מתוך השבלין ופימה היכי מקלפא דצתהו לרב כפי כפי הא אמרינן לעיל דמולל מלילות מערב שבת וכו' משמע הא בשבת אסור ריש לומר דהתם מיירי למלוש מן השבלין שהוא מפרק וזהו מולדה דדש שהוא אב מלאכה והכא מיירי בשבט נמלוש מערב שבת מן השבלין אבל עוד הן בקליפתן התיזונה ולכן שרי. עד כאן לון:

[ח] אין שורין כרשינין וכו'. משנה בפרק תולין (קמ). אין שורין את הכרשינין ולא שפין אותן אבל נטון הוא לתוך הכברה או לתוך הכלכלה:

[ט] משמרת שמשננין בה שמרים אפילו תלויה מערב שבת וכו'. (שם קל): ריש פרק רבי אליעזר אומר מולין את המשמרת ביום טוב ונותנין לתלויה בשבת וחכמים אומרים אין מולין את המשמרת ביום טוב ואין נותנין לתלויה בשבת. וידוע (שם קל): דהלכה כחכמים. ובגמרא חלה מאי ואסיקנא לנא מיהתם אלא מדרבנן שלא יעשה כדרך שהוא עושה בגמול. שימר מאי אמר רב כהנא שימר חייב חטאת. ופירש רש"י שימר נתן שמרים לתלויה. וגרסינן מו בגמרא משום מאי מתרינן ביה רבה אמר משום טורח רבי וירא אמר

פרישה

דרישה

[ז] אין שולין כרשינין. עיין בפרק תולין דף ק"מ ע"א שכן הוא הלשון בהמשנה שלפנינו אבל בהרא"ש (סי ח) והרי"ף (גמ). ור"ן (שם ד"ה מתניין) בכלל כחוב שורין ופירש רש"י שם ז"ל אין שורין לון את הכרשינין. מצוי עליהם מים בכלי לברור פסולתן כדמנן במסכת ביצה אף מדיח ושולה. עד כאן. ושם בפרק קמא דביצה דף י"ד (ע"ב) במשנה קאי (אברור) [אברור] דמניח דקאמר רבן גמליאל אומר אף מדיח ושולה ומפרש שם בגמרא שמדיח במים ושולה הפסולת הצף למעלה כמו (כ"מ ז"ב): משיטלה כחביות דהיינו נמי שנוטל מלמטה החצנים הצפים על פי החביות כן פירש רש"י שם ור"ן (ז. ד"ה מתני הבודד). מכל זה נראה להוכיח שגירסתו אין שולין אף שבריי"ף ורא"ש ורש"י ור"ן איתא שורין וק"ל:

הגהות והערות

לב] לפנינו "שמא ינפה": [ג] עיין דרישה אות ג מה שכתב בה. והנה רש"י שם (י"ב): כתב גבי שבת גרסינן מיד ליד וגבי יום טוב גרסינן על יד על יד: מיד ליד. שלא כדרך חול. ונראה כוונתו דמיד ליד אינו מלשון ידיו של אדם, אלא כמו שעל יד על יד וגבי יום טוב הוא לשון מעט מעט, כך לשון מיד ליד וגבי שבת הוא לשון שינוי. [ועיין עוד היטב בדבריו שם (י"ג): ד"ה כיצד מולל וד"ה כיצד מנפח]. ולפי זה יש לומר דלמסקנת הגמרא "כיון דמשני אפילו בכלא ידא נמי", עיקר הרבו שישנה בבית הבחירה לביצה (י"ב): ד"ה מוללין) נראה שמפרש כחו: וסדברי המאירי בבית הבחירה לביצה (י"ב): ד"ה מוללין) נראה שמפרש "מנפח מיד ליד" שאם רצה לשנות מיד ליד ולנפח בידו האחרת רשאי, אבל לנפח בשעת הרקה מיד ליד אסור: [ל] במתניתין רמזערוהו גרסינן "מנפח מיד ליד" וכן נראה דהא אמרינן עלה וכן לשבת, ולעיל (י"ב): גרסינן גבי שבת מיד ליד וגבי יום טוב על יד כפירוש רש"י. מהרש"א שם: [לה] קשה לי מהא דאיתא שבת (ע"ד). ולחשיב נמי כחוש, פירש רש"י חטים במכחשת להסיר קליפתן, הרי אף דכבר נפקו החטים משבלין מכל מקום כמה שמסיר עתה על ידי הכתישה מיקרי מפרק. וצריך עיין. הגהות רבינו עקיבא אינן לשלחן ערוך (על דברי המגן אברהם ס"ק ח). ובביאור הלכה סוף שכא כתב, ש לומר בפשיטות דהגמרא איירי

זניני לילי מלאכות (ק)
זניני מלאכה הלכות
לענין הלכות

ומ"ש אב"א אם נתן בה שמרים וכו'. משנה שם כדי שילוו ופירש רבינו כדי שיחזרו ללוין וכן פירש רש"י והרמב"ם. יש לפרשו מלשון (שמו"ט טו) ללוו כעופרת. פירוש שירדו ויחזו למטה וכן נראה מלשון הר"ן (טו ד"ה מחני'): ויין או מים וכו'. מיתרם דועירי שם נותן

אדם יין ללוו ומים ללוין לתוך המשמרת בשבת ואינו חושש אבל עכורין לא. ונראה דמה שהורג לומר ואינו חושש הוא להורות דיוקא אבל עכורים לא משום דחוששני לו מחטאת דלא מימא דעכורין ליכא אלא איסורא דרענן

לכן הורה דעכורין איכא חששא דחיוב חטאת. וזה נמי דעת רבינו שאמר ואין כאן משום עכורין כיון שהן ללוין אבל עכורין לא. כלומר דאיכא זיה משום עכורין ויש לחוש לחיוב חטאת ולהכי נמי מניא רבן שמעון בן גמליאל אומר עורר אדם חבים של יין יינה ושמריה ונותן לתוך המשמרת בשבת ואינו חושש ומוקמינן לה בין הגיטות לאורווי דיוקא דכתי עכורין דבין הגיטות אינו חושש למטאת אבל עכורין דעלמא חוששני לו מחטאת. וכן כתב רבינו ובשעת הגיטות וכו' ואין בו משום עכורין. כלומר אבל עכורין דעלמא חוששני לו משום עכורין. ונראה דמדאמר ועירי יין ללוו ומים ללוין משמע דוקא ללוין אבל עכורין אסור במשמרת אפילו רובא דאינשי קא שמי להו כיון דמיעוטא קפדי איכא משום עכורין ולא שרי אלא ללוו לגמרי ואינו מסנו במשמרת אלא מפני קלת קסמין וקשין שכתבו אי נמי כדי שיהא ללוו יומר. דלא דמשמע מדברי הר"ן דעכור דוקא היכא דרובייהו דאינשי לא שמו ליה הכי הוא לאסור במשמרת ולא שרי אלא בעודרין וכפיפה. אלמא דהיכא דרובייהו דאינשי שמו ליה הכי אפילו במשמרת שרי. דלא משמע הכי מדועירי דקאמר יין ללוו וכו' והך דבין הגיטות דשרי למשמרת דפירש הר"ן ג"כ משום דרובייהו דאינשי שמו ליה הכי לימא אלא כדפירש רש"י דאין כאן סיקון דכולהו אינשי שמו ליה הכי אי נמי משום דכל היין כגוף אחד וכדכתב הר"ן עצמו על שם הר"ף והרמב"ם:

משום מרקד ומפרש צמרא טעמא דרבה משום דמה עכור עכור נטול אוכל ומניח פסולת אף זה כן וטעמא דרבי וירא משום דמה מרקד פסולת מלמעלה ואוכל מלמטה אף זה כן. ופירש רש"י דלרבה הוא הדין דאי אחרו ביה משום מרקד היא התראה אבל לרבי וירא אי אחרו ביה משום עכור לאו התראה

היא והרמב"ם כתב בפרק ח' (ה"א) הבורר שמרים מחוך המשקין הרי זה מולדת עכור או מולדת מרקד ומייב ונראה שהוא פוסק כרבה והוא מפרש כדברי רש"י דלרבה נאזיה מהם שהתרו בו היא התראה מאן.

ורבינו כתב דאסור משום עכור כלישנא דרבה ולא חשש לכחוב אי חייב משום מרקד משום דלא נא לכאך בספר זה דיני החיוב והפיטור: אב"א אם נתן בה שמרים מערב שבת יכור ליתן עליהם מים וכו'. משנה שם (קלט:) נותנין מים על גבי שמרים בשביל שילוו מכו. ופירש רש"י נותנין מים. בשבת על גבי שמרים הנמוים במשמרת מנעד יוס: כדי שילוו. שיהו ללוין לזב מגן:

[י"ב] ויין או מים שהן צלויין יכור לסננן במשמרת ואין כאן משום בורר וכו'. שם אמר ועירי נותן אדם יין ללוו ומים ללוין לתוך המשמרת בשבת ואינו חושש אבל עכורים לא מייחבי רבן שמעון בן גמליאל אומר עורר אדם חבים של יין יינה ושמריה ונותן לתוך המשמרת בשבת ואינו חושש מרגמה ועירי בין הגיטות שנו. ופירש רש"י עורר. מערב: בין הגיטות שנו. שכל היינות עכורין ושותין אותם בשמריהם הילכך אין כאן סיקון דבלאו הכי משתמי. והרמב"ם בפרק שמיני (ה"ד) כתב שהטעם מפני שכל זמן שהוא חוסק עדיין לא נפרשו השמרים מן היין יפה יפה וכל היין כגוף אחד הוא. וכתב הר"ן (טו ד"ה גמ') שכך מטין דברי הר"ף: ושנינו שם במשנה מסננין את היין בעודרין וכפיפה מלרית ובגמרא שם מסננין את היין בעודרין אמר רב שימי בר חייה ובלבד שלא יעשה גומא. וכפיפה מלרית אמר רב חייה בר אשי אמר רב ובלבד שלא יגביה מקרקעיתו של כלי טפת. ופירש רש"י מה מסננין את היין. מפני הקמחין: שלא יעשה גומא. מן הסודר צפי הכלי כעובדא דחול אי נמי אחי ליה סמיטה: שלא יגביה. הכפיפה מקרקעית כלי הפחמן טפה כמדת אהל והר"ן (שם ד"ה ועל) כתב בשם רבינו יונה דמשום שינוי והיכר קאמר שלא יגביה כפיפה ולא משום אהל דאי משום אהל קאמר אפילו במסן בעודרין מימא הכי מוז אלא ודאי משום שינוי הוא והתם כיון דאיכא שינויא אחרתא דלא עבד גומא ספיר דמי. וכן כתב הרב המגיד בפרק כ"ב (ה"ל ג): ולבאורה משמע דהא דאמר ועירי נותן אדם יין ללוו וכו' לתוך המשמרת וכן הא דתניא עורר אדם חבים של יין וכו' ונותן לתוך המשמרת בשבת לתוך המשמרת ממש העשויה לכך שרי וא"כ כי מן מסננין את היין בעודרין וכו' בשאינו ללוו היא שאם היה ללוו דבאין בו שמרים כלל היא. כלומר דאם יש בו שמרים אפילו בעודרין וכפיפה היה אסור דהו עכור ממש אלא בעכור מיתוקמא. וכן דעת הר"ן (שם ד"ה מחני') שכתב מסננין את היין בעודרין וכו' ומיירי ביה עכור ומיהו משתפי הכי דאי ביה ללוו אפילו במשמרת

דרבי משה

(ד) ובספ"ג (לאין סה יג) כתב דאע"פ שיש בו קסמין דקין מן אפילו הכי שרי. כתב באור זרוע (סי' נט יג ע"ד) דמותר לתת יין מערב שבת לתוך המשמרת והיין זב ממנו בשבת מה:

פרישה

(ה) כדי שיחזרו צלויין. זה לשון רש"י באלפס (דף קנד) (טו:) כדי שילוו. שיהיו השמרים ללוים ויחזו המים מהם: (טו) כיון שהם צלויים. אע"פ שיש בו קמחין הואיל ולא לשותם נלאו הכי:

הגהות והערות

מאן ומה שכתב 'תולדת בורר או תולדת מרקד' ולא כתב 'תולדת בורר ותולדת מרקד' נראה כמו שכתב באגלי טל מלאכת זורה (סעיף כ ס"ק ב אות ב) דאף שדומה לשניהם מכל מקום אינו חייב שתיים כיון שאין כאן רק מלאכה אחת שמבדיל אוכל מפסולת. ולא דמי לזורה ובורר כהעלם אחר שהם שני מעשים שכל אחד מהם מלאכה אחת. וזו נראית כזוהת הלחם משנה פרק י הלכה יד. עיין שם. ועיין ביאור הלכה לסעיף ט ד"ה משמרת [וכדבריו נראה מדברי המגיד משנה שהעתיק על דברי הרמב"ם האלה רק ויעזוב רבה ורבי

שיזכרו המים מהם עם מקצת היין שנשאר בלוח בשמרים: מן בספ"ג איתא "קצת קסמין" והכוונה דאילו היו הרבה אין ראוי לשתות כך לרוב בני אדם כלי סינון [והיה אסור במשמרת. וכמו שכתב בבית יוסף כאן ובדרכי משה הארוך לקמן בסמוך על שם הרשב"א והר"ן]. משנה ברורה ס"ק לה: מהן עיין שם באור זרוע והרובותא היא ולא הוה כחלות דבש (שבת קמג:) שריסקן מערב שבת ויצאו מעצמן והדבש אסור גזירה אטו אינו מרסקת דילמא מרחם להו. והרעוה לרובא דבני יידיה דעיינו ליהו מיהו

וכשמסננין היין בסודר וכו'. משנה וגמרא לשם: ומ"ש
 שלא יגביה הכפיפה משולי הכלי טפח משום אהל. כן
 פירש רש"י וכן כתב הרמב"ם בסוף פרק כ"ג והקשה הר"ן לה"כ
 אפילו במסנן בסודרין נימא הכי עכ"ל ויש ליישב דגמרא דקאמר
 ובלבד שלא יגביה וכו' לאו דוקא
 בכפיפה מזריח דבסודרין והאי נמי
 איכא משום אהל אלא דנקט לה
 בכפיפה משום דמילתא דפסיקא היא
 דאיכא אהל דאכולה כונא עמיד לה
 אבל סודר לא פסיקא ליה דהא
 אפלגא דכונא לית ביה משום אהל
 (שם קלט:) ועוד דכפיפה קעבדינן
 לה בכלי שהוא רחב הרבה ואית ביה
 משום אהל אבל סודר אשכחן לה
 בכלי קטן שאינו רחב דלית ביה
 משום אהל וכן נכתב התוספות

לשתות היין עבור קצת יכול ליתנו עם שמרים
 במסנתג נ: לסננו ואין בו משום בורר. ומשום
 ליבון נמי ליכא דמשמרת עשויה לכך ואינו
 חושש לליבונה אבל בסודר שחושש לליבונה
 אסור משום ליבון (ה) ובשאר משקין חוץ ממים
 דלא שייך בהו ליבון שרי: L [יא] וכשמסננין
 היין בסודר צריך לזהור (י) שלא יעשה בו נא
 גומא לקבל היין אלא ישפוך עליו והוא ישקע
 מעצמו: [יב] וכן מותר לסננו בכפיפה
 ובלבד שלא יגביה הכפיפה משולי הכלי טפח

שרי כדליתא בגמרא ואי בין עבור ללא משמתי הכי אפילו בסודרין
 וכפיפה מזריח אסור דמכל מקום צורר הוא אלא כדלמנן. וכתב עוד
 (שם ד"ה וגמרא) וגמרא פסקן של דברים דין שהוא ללול דרוכיהו
 דאינשי לא קפדי ביה כלל מותר לתת אותו אפילו לתוך המשמרת
 כדי שיהיה ללול ביותר אבל אין שהוא
 עבור קצת ואפשר דמשמתי הכי
 ומיהו רוביהו דאינשי לא שמו ליה
 הכי בסודרין וכפיפה שרי דאיכא
 שינוי ובלבד שלא יעשה גומא ושלא
 יגביה מקרקעיתו של כלי טפח אבל
 לתוך המשמרת דליכא שינוי אסור
 ויין שהוא עבור לגמרי ולא משמתי
 הכי כלל אפילו בסודרין וכפיפה
 אסור עכ"ל. וכן נראה מדברי רש"י
 שכתב מסננין את היין בסודרין מפני
 הקמטין. כלומר דאי נלול אפילו

בפרק המביא כדי יין (פ"ג ג. ד"טו ראשון) דהיינו דאכוליה כונא
 אסור מיירי ברחב הרבה וכן כתב הר"ן בפרק תולין (נז: ד"ה פרווקא)
 על שם התוספות והכי מוכח בפירוש רש"י ריש פרק גמא עומנין
 (מח.) בעובדא דעבדא דריש גלוחא דפרס דקאמר אפומיה דכונא.
 וזה לשונו דכונא קנקן. וצריך לומר דהוה קשיא ליה מאי קאמר ליה
 רבי זירא לרבה אמאי מוהיה מר ודילמא מוהיה דקא עבד אהל דלישנא
 דפרס דקאמר אפומא דכונא בפתחא משמע דפרסיה אכולא פומא
 דכונא ולהכי פירש רש"י דכונא קנקן. כלומר הך כונא אין פירושו
 גיגית ככונא דפרק תולין שהוא רחב הרבה אלא פירוש כונא קנקן
 שאינו רחב ולית ביה משום אהל וְ והכי נקטינן דאף במסנן
 בסודר צריך שלא יגביה הסודר משולי הכלי טפח משום אהל כשהכלי
 רחב או לא יפרוס הסודר אלא אפלגא דכונא ודלא כהשלמן ערוך
 (פ"י) שנמשך אחר דברי הר"ן דהא דלא יגביה אינו אלא משום
 שינוי ולא הוה אהל דלא חיישינן לאהל במסנן בסודר אע"פ
 דהכלי הוא רחב ופרסיה אכולא כונא. ופימה למה לו להקל ולדחות
 פירוש רש"י והרמב"ם אלא נראה אדרבה מדינא איכא משום אהל
 כדפרישית:

לתוך המשמרת נמי שרי ואי יש בו שמרים אפילו בסודרין נמי לא
 הילכך על כרחך יש בו קמטין היא ומשום הכי אסור במשמרת ומותר
 בסודרין: וזהו דעת רבינו להחיר יין ללול ומיס ללולין וכן חזית עם
 שמריה בשעת הגיטות לתוך המשמרת עומא ובסודרין אפילו אינן
 ללולין שרי אלא שנראה מדבריו שאפילו יש בהם שמרים נמי שרי
 בסודרין וכפיפה שהרי כתב והרמב"ם לא החיר וכו' או בכפיפה
 וסודר מים עבורין ויין יש בו שמרים אסור ואינו נראה כן מדברי
 הרא"ש אלא כדפרישית. אלמא דלדידיה יש בו שמרים נמי שרי
 בסודרין ומיהו אפשר דכל שהוא עבור קצת יש בו שמרים קרי ליה
 אבל אם יש בו שמרים כל כך דלא משמתי הכי כלל מודה דאפילו
 בסודרין וכפיפה נמי אסור וכדברי המפרשים (מח): אב"ד הרמב"ם
 כתב בפרק שמיני (ה"ד) מסננין יין שאין בו שמרים או מים ללולין בטן
 בסודרין וכפיפה מזריח כדי שיהיה ללול ביותר וכן יין מגיטו כל זמן
 שהוא תוסס טורף חצית בשמריה ונותן לתוך הסודרין. משמע
 דסמירא ליה דמשמרת כיון דמאי אחי זה ליה חיוז חטאת אפילו
 מים ויין ללולין נמי לא ויין או מים שאינן ללולין אפילו בסודרין
 אסור גזירה אטו משמרת ומשמרת דועירי ודרכן שמעון בן גמליאל
 לאו משמרת ממש קאמרי אלא מותר לשמרו קאמרי דמנינה בסודרין
 דכפיפה קרו משמרת דועירי ממתיחן אחי לפרושי דמסננין בסודרין דקמי
 נמקום הזה: ומה שכתב רבינו ואינו נראה כן מדברי הרא"ש אלא כדפרישית. אע"ג שהרא"ש (פ"י ו) לא יאמר דבריו
 אלא כתב סתם כלשון המשנה והגמרא סמך רבינו לומר שנראה מדבריו דלא קמירא ליה כהרמב"ם מדלא פירש דמשמרת דועירי ודרכן
 שמעון בן גמליאל לאו משמרת ממש היא אלא נמניה בסודרין וכפיפה דוקא: ומ"ש ומשום ליבון נמי ליכא דמשמרת עשויה לכך
 וכו'. דבר פשוט דלמאי דלמך ברישא דמסננין מים ללולין קאי דאי אבין הגיטות דקמין ליה מאי איריא משמרת הא אפילו בסודרין
 נמי שרי דלא שייך ליבון אלא במים כדנפמון: ומה שכתב דאסור לסנן מים בסודר משום ליבון. הוא כדברי רש"ם שכתב התוספות

דרישה

[ה] ובשאר משקין חוץ ממים שרי. הגהות מיימנות (פרק ה אה
 י מבאן הורה ר"י הלכה למעשה שמסקה של שקדים כחושים מערב
 שבת מותר לסנן דרך סדין או מטפחת דמשום בורר ליכא כיון שיכולין
 לשתותן בלא סינון ושמא יסחוט לא גזרינן אלא במים שהבגד מתלבן ומתכבס בכך אבל סחיטת שאר משקים אינו אלא משום דש ואין רגילין
 לסחוט לצורך משקה הבלוע בבגד שזה יהיה כעין דרישה וק"ל וכן בסמ"ג (לאין סה יג.) עכ"ל: [ו] וכן מותר לסננו בכפיפה ובליבון שלא
 יגביה הכפיפה משולי הכלי טפח משום אהל. טעם זה דאווהו כתבו ג"כ רש"י ורמב"ם. והר"ן כתב בשם ה"ר יונה ז"ל דהטעם משום
 שינוי והיכר קאמר דאי משום אוהל אפילו במסנן את היין בסודרין נימא הכי ומרלא קאמר הכי בגמרא שמע מינה דאינו אלא משום שינוי
 ובסודר כיון דאיכא שינוי אחרתא דלא קעבדי גומא שפיר דמי עכ"ל בדף (קנ"ט ע"ב) (נז:) הריב"ז בבית יוסף. וצריך עיון לדעת רבינו שכתב
 לעיל סוף סימן שט"ו זה לשונו בגד ששוחחין על פי הגיגית לכסותו לא ישטחנו על פני כולו משום אוהל וכו'. א"כ הכי נמי הוה ליה למימר

פרישה

ומשום ליבון נמי ליכא. ר"ל דקאי אמיס דלעיל גלין: (י) שלא
 יעשה בו גומא וכו'. שהוא עובדא דחול אי נמי אחי ליה קמיטה. רש"י:

הגהות והערות

אסור ליתן קמטין על פי הכלי וכו' דרמי למשמרת נראה לכאורה דיש יין
 שמתור לסננו בסודר ובכפיפה ואסור לסננו במשמרת ובכלי שנתן קמטין על
 סודרין הוא לגריעותא, דבו שרי לסנן רק יין ולא מים, ומשמרת שזוכרה בדברי

פ. טור [עמוד חסד] כ"ט
 הרמב"ם פרק ח' הלכה
 ט': [שם] שם אוקימתא
 דזעירי לברייתא דרבין
 שמתין כן גמליאל:
 ע"י רמב"ם שם; ר"ן
 שם ד"ה גמ', נדעה
 ה"ר"ף שם:
 פ. רמב"ם שם, וכמו
 הכ"י [עמוד חסד ד"ה אגל]
 דקנינה ליה דמשמרת
 שאמרו שם לאו משמרת
 ממש אלא מותר לשמרו
 קאמר:
 ג. שם בגמרא:
 ז. רש"י שם ד"ה של
 יעשה, בפירושו הראשון;
 ר"ן שם ד"ה ונלמד
 ומניד משנה שם כ"ב, ל'
 כ"ט רבינו יונה:
 ק. שם במשנה:
 ה. שם בגמרא:
 ר"י שם ומניד משנה
 שם כ"ט רבינו יונה:

הגהות הפ"ע

שם ואם הם עבדים וכו'.
 ראם הם עבדיו קצת
 ואפשר [ומשתתף הכי]
 ופיהו רוביהו [לא שמה ליה
 הכי] בסודרין ובכפיה שר
 וראם הוא עבדו לגמרי
 ואינו ראוי [למשחי הכי כלל
 אפילו] בסודרין ובכפיה
 [אסור] [ב"י עמוד חסד ד"ה רבדו
 ראשון]:

יב. ולהרמב"ם כו' ואפילו בסודרים כו' לא בעבורים. ולר"ן
 עיין, דבעבורים אף לקבוצה הראשונה אסור. ולר"ן לומר דלדעה
 הראשונה עכו"ם קלמ מותרין כבוד, כיון דאפשר לשמועו בלאו
 הכי אף על פי שרוב בני אדם אין שומעין אותן, וכמו שכתב הרב
 ב"י [עמוד חסד ד"ה ולכאורה] כ"ט
 ה"ר"ן [שם מ, נ ד"ה מחי"ה ונמלא]
 והטור [עמוד חסד] והמגיד משנה
 [שם מ, יד] כ"ט הרשב"ה [שם קלמ, נ
 ד"ה ומקנין], ושלטי גבורים [שם
 אות נ], אבל לרמב"ם אסור. משקה
 שקדים כחוסים מערב שבת מותר
 לטנגן, כיון שיכולין לשמועו בלא
 סינון [הגהות מיימוניות שם אות י,
 כ"ט סמ"ק סימן רפ"ב עמוד רפ"ג]:
 [וה"ג י"ח] כ"ט משום שינוי.
 וכבודו די [ב"י] כשינוי שאין עושה
 גומות [ר"ן שם ד"ה ונלמד], אבל
 משום אהל ליכא, כיון שאינו רחב,
 כמו שכתבתי [ו] סוף סימן שט"ו
 [ס"ק כ"א]. נראה לי לדמותו כלי העשו כנפה שמקנין זו דינו
 [וכמשמרת, הואיל ומיוחד לכך, עיין סעיף י':

(ט) ולהרמב"ם במשמרת אסור. קשה, הא אמר זעירי [שם]
 קלמ, כן נותן אדם יין ללול לתוך המשמרת, והכ"י [שם ד"ה אגל]
 פירש דהיא משמרת דזעירי לאו משמרת ממש (כן) קאמר, אלא
 מידי דמשמר קאמר י"י, והיינו כבוד או כפיפה. והוא דסוק, דמנא
 ליה לרמב"ם להוציא הדבר
 מפשוטו. ונראה לי דהרמב"ם
 מפרש הך לוליים דנקט זעירי היינו
 ללול ביומא ואין בו כלל שמרים,
 ואינו משמרו אלא כשציל קמיה
 או שום דבר שגמל לשם, כזה דוקא,
 מותר משמרת: (י) ויין מגתו.
 נראה לי דנחומן דבי"ב דרבו
 להשמע ממנו אפילו אם הוא עב
 אף לאסור כבוד אלא אם כן הוא
 עב הרבה שאין ראוי ללול להשמע
 בלא סינון: [י"א] [י"ב] משום
 שינוי. כן כתב ה"ר"ן [שם ד"ה
 ונלמד], דאין לומר משום שלא יעשה
 אהל כמו שכתב הטור [עמוד חסד]

וכן נרש"י [שם ד"ה שלא יגביה], דאם כן אפילו כבוד נמא הכי.
 ולע"ז נראה דודאי יבס כבוד יש בו משום אהל כשהוא גבוה
 טפח, וכדאמרינן שם א"ח"כ בגמרא פרוקא אפגא דכונא שרי,
 אכלי כונא אסור, ולא הוצרכו להזהיר בזה אלא כנפיפה מזרית שמקנינה לתוך הכלי ומכסה את כולה מסתמא בלאו הכי היתה נפלת
 לתוכו, כן נראה לי לדעת רש"י והטור. ומשום הכי [וכבוד יש מותר] כ"ט מכסה את כל הכלי זהר שלא יהיה יגבוה טפח, וכנפיפה
 יש קולא כחם אינו מכסה את כולה אלא מהויק [וכנפיפה בידו אחת וזוהר בידו השנייה]. ואפשר דגם ה"ר"ן מודה בזה, דהוה גס כן
 שינוי כמה שאזומו הכפיפה ביד. ועיין סימן שט"ו סעיף י"ג [ס"ק י"א] מה שכתבתי מדין הכונא:

ערך פ"ח פמהריק"ש

[שם] במשמרת [אסור] וכו'. מפני הקמתן: [שם] תופס וכו'. נראה מדברי הרמב"ם ז"ל דכל דהו גוף אחד כיון עם השמרים שרי, וכן כל כולל בו, פרק ט' מהלכות
 שבת [הלכה יד], וזה כמו [שכתבתי] מדברי הפוסקים ז"ל: סוף סעיף י"א [משום שינוי]. אלא יספיק עליו והוא יספק מעלמו:

שערי תשובה

שיט (טו) שינוי. עיין באר היטב. ועיין שם בגינת ורדים שכתב היתר לסגן
 יין שיש בו יחושים, וחומץ שיש בו חולעים, על ידי שינוי. וכתב
 דמנהגא דעלמא שנוהגין הסודר על פי הכד או החבית ושופכין לתוך הכוס
 או הקערה, דהו שינוי גדול, ואפילו האוסרים לסגן יין עבד יש לומר דמורו
 בכנה, לכן אין למחות במי שנוהג היתר בזה, ע"ש:
 כן הוא עב הרבה שאין ראוי ללול להשמע בלא סינון, ע"י [ס"ק י: (טו) שינוי, דנפתר די כשינוי שאין עושה גומות, ר"ן. אבל משום אהל ליכא, כיון
 שאינו רחב, [מ"א ס"ק יג]. וכמו הט"ו [ס"ק י"א] כחם מכסה כבוד את כל הכלי זהר שלא יהיה גבוה טפח, ועיין סימן שט"ו סעיף י"ג. וכמו המ"א
 [שם] נראה לי דנאזומו כלי העשו כנפה שמקנין זו דינו כמשמרת, הואיל ומיוחד לכך, עיין סעיף י'. ועיין בגינת ורדים חלק א"ח"כ בל"ג סימן י"ג וביד
 אהרן [הג"ח]:

באר היטב

(יג) לא בעבורים. וז"ל, דבעבורים אף לקבוצה הראשונה אסור. ונראה לי
 לדעה הראשונה עכו"ם קלמ מותר כבוד, כיון דאפשר לשמועו בלאו הכי,
 אף על פי שרוב בני אדם אין שומעין אותן, וכמו שכתב הכ"י, אבל להרמב"ם
 אסור. משקה שקדים כחוסים מערב שבת מותר לטנגן, כיון שיכולין לשמועו
 בלא סינון, הנהגות סמ"ק, מ"א [ס"ק י: (י"ד) מגתו. נראה לי דנחומן
 דגם כן דרבו להשמע ממנו אפילו אם הוא עב אף לאסור כבוד אלא אם
 כן הוא עב הרבה שאין ראוי ללול להשמע בלא סינון, ע"י [ס"ק י: (טו) שינוי, דנפתר די כשינוי שאין עושה גומות, ר"ן. אבל משום אהל ליכא, כיון
 שאינו רחב, [מ"א ס"ק יג]. וכמו הט"ו [ס"ק י"א] כחם מכסה כבוד את כל הכלי זהר שלא יהיה גבוה טפח, ועיין סימן שט"ו סעיף י"ג. וכמו המ"א
 [שם] נראה לי דנאזומו כלי העשו כנפה שמקנין זו דינו כמשמרת, הואיל ומיוחד לכך, עיין סעיף י'. ועיין בגינת ורדים חלק א"ח"כ בל"ג סימן י"ג וביד
 אהרן [הג"ח]:

ביאור הגר"א

[י"ט] [ספיף יבן ויזהר כו' משום שינוי, ולא משום אהל כפירוש רש"י] שכתב
 קט. ב ד"ה שלא יגביה, דאם כן אף בסודר. ועיין מ"א ס"ק י"ג. וכל זה
 לשיטת ה"ר"ן [שם] דסודרין וכפיפה מצרית מותר אף בעכו"ם, ומפרש משום
 שנושה שינוי, ועיין ר"ן [שם ד"ה ונלמד], וכן שיטת הרמב"ם [שם] אפשר
 לפרש כן, אבל לפירוש הטור [שם] כיון [י"ג] דאין בו משום כבוד [ל] ולסחיטה ל"ל שינוי הא אף במשמרת מותר בלא שינוי:

הגהות רעב"א

(ה) [שרש ספיף ח' וזאתן ליתוך הסודר. וליתעב הראשונה אפילו כמשמרת שרי:
 (ו) [שם ספיף י"א] משום שינוי. [כאן נרשמו בטעות מג"א ס"ק י"ג וס"ו ס"ק י"א]
 הרשומים אלו שייכים לסעיף י"ב [כח"י]:

מחצית השקל

ולכן מותר אפילו במשמרת. וכתב הרב ב"י [עמוד חסד ד"ה ראשון] שגם דעת
 רש"י כן הוא, לכן פירש רש"י [שם ד"ה כו' שינוי] על המשנה דקנינה מסגנים
 את היין בסודרין, מפני הקמתן כו', ע"ש [ומזה תבין מה שכתבתי לעיל
 כ"ט י' דמצוין בטעות להחיר מפני הקמתן אפילו במשמרת, בשם רש"י].
 אבל דעת הרמב"ם [שם ח, ה] דמשמרת אפילו צלולים אסור, ומאי דאמר
 זעירי נותן אדם יין צלול כו' לתוך המשמרת ר"ל לתוך סודרין, וקרי ליה
 משמרת כיון דדעתו לשמרו ולסגנו בתוכו, כן כתב הרב ב"י [שם ד"ה אבל].
 הרי דסבירא ליה בסודרין כפי צלולים ממש, אבל עכו"ם קצת אסור, דכן
 משמע לשון זעירי. וגם מהיכי חתי נחלק בין עכו"ם קצת לעכו"ם לגמרי,
 כיון דה"ר"ן לא כתב לחלק בהכי כי אם מהכרח קשייתו ממתניתין וזעירי
 דקשיין אהרדי, ולהרמב"ם לא קשה מידי: [כ"ט י"ג] משום כו'. מצוין בטעות,
 וצריך לצינו על סעיף י"ב: אבל משום כו' כיון שאינו רחב, ור"ל, והמחיצות

ס"ק י"ג) ולהרמב"ם כו' וצריך עיין דבעבורים אף לקבוצה הראשונה אסור.
 ור"ל, אם כן מה זה שכתב הרב ב"י ולהרמב"ם ואפילו בסודרים כו' אבל
 לא בעבורים, משמע דגם בזה מחמיר הרמב"ם יותר מדעה הראשונה, וזה
 לכאורה ליחא: וצריך לומר דלדעה הראשונה כו' וכמו שכתב הרב ב"י
 בשם ה"ר"ן כו'. ותנן [שבת] דף קל"ט ע"ב מסגנים את היין בסודרין ובכפיפה
 מצרית, והקשה ה"ר"ן מדקתני בסודרין משמע אבל במשמרת אסור, ועל
 כרחיך ליכא למימר דמיידי שיש בו שמרים ואי אפשר לשתותו כלי סינון,
 הלא כהאי גוונא אפילו בסודרין אסור דהו בור גמור, אלא על כרחיך
 דמיידי בצלול, אם כן מאי אריא סודרין, אפילו למשמרת נמי מותר, וכדאמר
 זעירי שם נותן אדם יין צלול ומים צלולים לתוך המשמרת בשבת. ותירץ
 דמתניתין מיידי שהוא עכו"ם קצת ואפשר לשתותו, מכל מקום כיון שרוב
 בני אדם אין שותין אותו כלי סינון לכן במשמרת אסור, אלא בסודרין

ה מותר ליתן מים ע"ג מנעל ששכשכו וכו'. נפרק דס חטאת (דף י"ד) דרש רבא שכשון מותר מנעל כטום אסור ופירש רש"י כטום אסור לשפסף לזו זה על לזו זה כדרך המכנסים בגדים: ובגד שיש עליו לכלוך וכו'. משנה נפרק נוטל (דף קמ"ב) כר

שקולף העור והוי ממחוק: [ט-י] מותר ליתן מים על מנעל לשכשכו (י) אבל אסור לכבסו במים. ובגד שיש עליו לכלוך אסור אפילו לשכשכו שזהו כבוסו אלא מקנהו בסמרטוט. [ו] ורבינו תם כתב דלא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו היכא שהוא דרך לכלוך כמו המסתפג באלונטיה או המקנה במפה. (יא) ומטעם זה התיר באשה שלכלך התינוק בגדיה במי רגלים שתטול ידיה ותקנהם באותו מקום לבטל המי רגלים שאין זה דרך כד"ל ליבון אלא דרך

שהיתה עליו לשלשם פירוש דבר מיאוס מקנהה בסמרטוט ואם הוא של עור נותן עליו מים עד שתכלה אלמא דבגד אסור ליתן עליו מים אפילו לשכשכו אלא מקנהו בסמרטוט בלא מים משום דמניח מים על הבגד והו כטום כדאמר רבא נפרק דס חטאת לשם זרק קודר למים הייז חטאת ומפרש טעמא דשריית בגד זהו כטום ולבנו כשיש סס לכלוך או טנוף: ור"ש ורבינו תם כתב כו'.

[ט-י] מותר ליתן מים ע"ג מנעל ששכשכו וכו'. מקנהה דגמרה בזבחים פרק דס חטאת (נד): גבי מנעל של עור שכשון מותר כטום אסור וכמנהו הרי"ף והרא"ש כטום אסור לזו זה על לזו זה כדרך המכנסים בגדים: ומה שכתב ובגד שיש עליו לכלוך אסור אפילו לשכשכו וכו'. משנה נפרק נוטל (שנח קמ"ב): היתה עליו לשלשם מקנהה בסמרטוט היתה על של עור נותנין עליה מים עד שתכלה. פירוש היתה על הכר. לשלשם פירוש דבר מיאוס כגון רוק או לואה. מקנהה בסמרטוט. ולא יתן עליה מים דכסם כר של בגד הוא ובגד שרייתו במים הוא כיבוסו (וזבחים סג): היתה. לשלשם

ו על כר של עור וכו' [ג] דלאו זר כטום הוא: נותן עליה מים עד שתכלה. ומיהו [ג] כיבוס לא הואיל וחסם כרים וכסותם רכים יניחו שיך למימר כהו כיבוס צעורות רכים ומיהו שרייתן לא והו כיבוסן וכן מפורש בזבחים פרק דס חטאת (נד): עכ"ל רש"י: וכתבו הגהות נפרק כ"ב (דפוס קושטא הי"ח) בשם סמ"ק למחות נשים שלא לשפוף מים על בגדיהן שטנפו החינוקות דכיבוס גמור הוא דשרייתו והו כיבוס והיינו שרייה כשמעביר עליו מים אך טוב ליקח סמרטוט ולחוף על מקום הטנוף בקל ולא דוחק פן יסחוט כן נראה לרבינו פרץ עכ"ל ורבי"א כתב שאם נתוו מי רגלים על בגדיו בטופח על מנת להטפיה שאינו יכול לברך ולהתפלל שמוחר לתם עליהם מים כדי לבטלם כיון שאינו מכין כי אם לטהרם ולא ללחצות וכיבוס ורבי"א מנדה שמערכת וטובלת בגדיה (פ"ה יח). אבל אם לואה על בגדיו אסור דאז מכין ללחצות כדי להעביר הלכלוך עכ"ל: והתוספות נפרק שמה שר"ס (שנח ק"א: דיור ראשון) כדו כתבו ור"ס דלמרינן ביזמא (עו): ההולך להקביל פני רבו עובר עד לוארו במים וכו' ובפרק שני דביצה נדה שאין לה בגדים מערמת וטובלת בגדיה ולאמאי

פירוש דאפילו כשיש סס טינוף לא אמרינן שרייתו והו כטום אלא כשנותן עליו מים דרך לטון להעביר הלכלוך מן הבגד דומיא דכר שהיתה עליו לשלשם דכשנותן עליו מים הוא דרך לטון להעביר הטנוף אבל כשהוא דרך לכלוך כמו מסתפג באלונטיה או המקנה במפה שעל ידי סיפוג וקניוח זה מתלכלך הבגד לא אמרינן שרייתו והו כטום: ובפ"ט (זה התירו) באשה וכו'. פירוש המיר לה שתטול ידיה במים ולקנה ידיה בבגד בלחצות מקום המלוכלך במי רגלים כדי שהמים שעל ידיה יהיו מנעלים המי רגלים ואף על פי דאין ספק שאין במים שעל ידיה כדי לבטל המי רגלים חטול ידיה כמה פעמים זה אחר זה ותקנהם בלחצות מקום שאין זה דרך לטון אלא דרך לכלוך דכל שמקנהת ידיה במפה או בשאר הבגד כי הכא הוא דרך לכלוך ועוד שאין כוונתה להעביר המי רגלים מן הבגד שזה ודאי הוא כמו ליתן אצל אן כוונתה להעבירם אלא לבטל המי רגלים שנשארו בגדיה שמוכל להחפלל. והבית יוסף האריך ואני לא נאחזי אלא לפרש דברי רבינו על נכון לפע"ד:

שני נימא שרייתו והו כיבוסו ויש לומר דדוקא היכא דליכא טיפת דס או טנוף אמרינן שרייתו והו כיבוסו דזהכי מיירי נפרק דס חטאת ומלא ר"י מוגה נספר הישר דלא אמרינן שרייתו והו כיבוסו דכר שאינו כי אם לכלוך כמו סיפוג באלונטיה וקניוח ידיה במפה והני שהולכים במים עם הבגדים הוא נמי דרך לכלוך ולא דרך נקיין ועל חינוק שלכלך בגדי אמו במי רגלים אין לזרוק עליו מים דשרייתו והו כיבוסו ושמע ר"י מפי הנשים שהמיר רבינו חס לקנה (ידין) [ידיה] בבגד כיון שהוא דרך לכלוך כדי שמוכל להחפלל ולברך. וכל דברים אלו כתב הרא"ש גריש יומא (פ"ח סי' ד) והמרדכי נפרק אלו קשרים (סי' שפט) וסמ"ג (לאין סה, יב ע"ד) וסמ"ק (שס ע"י רפג) והגהות נפרק כ"ב (אוח פ) ואף על פי שהתוספות כתבו שס דאין נראה לר"י שהרי היא מתכוונת לטהר הלכלוך ודרך רחיצה וליטון הוא זה הקניוח וכמנהו סמ"ג (שס) והגהות (שס) לא הביאו רבינו לפי שמאחר שלא הזכירו הרא"ש אלמא כרבינו חס סבירא ליה. וביהוה תמיהא לי היאך אפשר שבקניוח ידיה במים רגלים יתבטלו דהא בעינן רביעית מים לבטלם והייחא אסור לפרש דרבינו חס ממיר לטוול ידיה על מקום המי רגלים וזה הם מתבטלים ועוד המיר לקנה ידיה בלחצות מקום להעבירם כיון שאינו אלא דרך לכלוך ואף על פי שהתוספות לא הזכירו שהמיר רבינו חס לטוול ידיה אפשר שלא חשו להזכיר רק הקניוח שחולק בו ר"י אצל לטוול ידיה על אותו מקום אפשר דאפילו ר"י ממיר כיון שהוא דרך לכלוך דמים שנטל זהם ידיו שופכים מינה ואין דרך לכנס בשופכין. וכן כתוב בכלנו (שס, כו ע"ד) ורבינו חס הורה למניקות שאם החינוקות לכלכו בגדיהן שמוחרות לטוול ידיהן עליו ולקנה במפה מקום הלכלוך כדי שמוכל להחפלל שאין זה אלא דרך

דרישה

[ו] ורבינו תם כתב דלא אמרינן שרייתו והו כבוסו כו'. יש להקשות דרך לכלוך מאן דבר שמה ואם כן למה כתב ורבינו תם כתב כו' בלשון פלוגתא ויש לומר דכוונת רבינו להביא פירוש רבינו תם שמפרש דהא דאסור לכבסו היינו דוקא כשאינו דרך לכלוך והא דכתב ורבינו תם כו' כבר כתב בית יוסף כמה פעמים שאין דרכו של רבינו לדרק בזה. והא דמשמע מדברי רבינו דאם אינו דרך לכלוך אז אסור

פרישה (י) אב"א אסור לכבסו במים. דהיינו שמשפסף לזו זה על לזו זה כדרך המכנסין. רש"י: (יא) ובפ"ט באשה כו'. וז"ל בית יוסף ותמיהא לי היאך אפשר שבקניוח הידים במקום המי רגלים יתבטלו דהא בעינן רביעית מים לבטלם כו' ומסיק דמירי שהמי רגלים מוטעין כמו שדרך החינוקות להטיל מים מתוך בגדי עטיפותיהם ואין נוהג לבגד האם כי אם דבר מועט דסני ליה לבטלו בקניוח ידיה במקום ההוא כו' עיין שם:

חדושי מהר"י"ח והגהות

[ג] וביהוה כיבוס ממש לא הואיל וחסם כרים כו' כן לשון רש"י שם:

זר: מקנה
 גל של עור
 פרק חולין
 לשפסף לזו
 המכנסים
 רב ובגר
 ור אפי"ו
 פרק נוטל
 יו לשלש
 גל של עור
 לה פירוש
 ירוש דבר
 מקנה
 יום דקמס
 ימו במים
 ה לשלש
 מים עד
 יום יניחו
 יטמן וכן
 ו הגהות
 א לשפוף
 יתו זהו
 ט ולמוף
 ינו פרץ
 על מנה
 יום כדי
 ורואה
 ל בגדיו
 ספות
 וא"ת
 ים וכו'
 ואמאי
 חטאת
 והי
 זו זהו
 ס אלו
 נפרק
 יקינו
 הא לי
 ה על
 ז לא
 ר"י
 חס
 דרך

לכלוך שאין מעביר המי רגלים לבדם אלא מעביר המים אחרים עמהם בה. וז"ל [י"ג] הגהות מרדכי פרק אלו דברים (נרכות פי ר) והא דאמרין נפרק דם חטאת שרייתו זהו כיבוסו זהו דוקא שיש עליו מעט טנוף אבל כשהנגד כולו מלוכלך או כולו לכן אין זה כיבוס וליצון אלא לכלוך וש"י וכן החיר רבינו חס לאשה שהטיל צנה נוטה על צדה בשבת ציבת הכנסת ליעול ידיה ולקנות בשבת מקום הטינוף עכ"ל. אלא שמלשון הפוסקים הנוכחים שלא הזכירו נטילת ידיה בה משמע דלא קאי שרייתא דרבינו חס אלא לקינוח ולא אנטילת ידיים ולכן נ"ל דאפילו לרבינו חס אסור ליעול ידיה על אחרת מקום דמים הנוטעים מידיו אף על גב דשופכים יניחו מכל מקום כיון שאין בהם שום לכלוך חוץ לכיבוס ואסור ולא הפיר רבינו חס אלא לקנות ידיה וכגון שהמי רגלים מועטים כמו שדרך המינוקות להטיל מים במוך צדי עטיפותיהם ואין נוול מהמי רגלים לבגד האם כי חס טיפות דבר מועט דקני ליה לבעול בקנינות ידיה במקום ההוא: **ד"ר** דנפרק כל כתבי (קכ) אהא דאמר רב יהודה אמר רב טלית שאסו זה האור מלד אחד נוסחין עליה מים מלד אחר כתבו החוספות (ד"ה טמן מים) פירש רש"י ל"א דוקא על הטלית דהא קיימא לן דבגד שרייתו זהו כיבוסו ולעיל בסוף פרק שמנה שרשים פירשתי עכ"ל והיינו מה שכתבתי בסמוך דדוקא היכא דליכא טיפה דם או טינוף אמרינן שרייתו זהו כיבוסו וכתב הר"ש כ"ש יומא (שס) ופירא דאפילו הוה אחר הבגד מחמת לבישה או חשמיש כיון שאין עליו טינוף לא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו ולפי זה הא דאמרין בטלית שאסו זה האור נוסחין עליה מים אפילו על הטלית

ממש שרי ודלא כרשב"ם אבל רבינו כחנ בסיומן של"ד (קט): טלית שאסו זה האור יכול לימן עליו משקין כגון יין שאינו דרך כיבוס אף לא מים משום כיבוס ובסיומן שיי"ט (פו): כתב ויין או מים שהם זלוין יכול לסנון במשמרת ואין כאן משום צורר ומשום ליצון נמי ליכא דמשמרת עשויה לכך ואינו מושש לליצונה אבל בסודר שמושש לליצונו אסור משום ליצון ובשאר משקין מוך ממים דלא שייך צה ליצון שרי. אלמא דספירא ליה דאף על פי שאין צנגד שום טנוף אמרינן שרייתו זהו כיבוסו וכדברי רשב"ם וכן כתבו הגהות נפרק כ"ב (אומ ט) בשם רא"ם (יראים פי רעה, קלה): ובשם זה"ג (שבת פכ"ד, כ ע"ג) כטן: ובראיה שטעמו של רבינו משום דכשכתבו החוספות ומלמא ר"י מוגה בספר הישר דלא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו דבגד שאינו כי אס לכלוך בטל ליה תירוצא קמא ואפילו בדבר שאין בו טנוף אמרינן שרייתו זהו כיבוסו כל שאינו דרך לכלוך ורואה לדבר שהחוספות נפרק דם חטאת (ומהם זר. ד"ה מקנה) ונפרק ב' דבצה (י"ט. ד"ה מערמח) לא כתבו אלא מירוך זה לבד ולהיות זה דעת רבינו לא כתב ברמזים דיתמא (שס) דבגד שאין בו טינוף לא אמרינן ביה שרייתו זהו כיבוסו אלא שקשה דכיון שדברי הר"ש מקצר נאותו ספר ה"ל לכתוב דבריו אף על פי שהוא לא יסבור כן. אבל סמ"ג (שס) וסמ"ק (שס) נהגהו אום י"א) והתרומה (פי רמה, ג ע"ג) פסקו כמירוך זה דכל שאין בו טינוף לא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו. ומיהו כתב דאף על פי שאין בו טינוף אסור לשרותו במים דילמא אחי ליה קמיעה דאמרין נפרק אלו קשרים (ק"ג): גבי פגע בלמח המים לעצור זמנין דמתווכן מלמיה ואחי ליה קמיעה: **ל**

דרישה

אפילו אם אין עליו צואה אף על פי שהחוספות כתבו דדוקא היכא דאיכא טיפת דם או צואה אמרינן שרייתו זהו כבוסו היינו משום דרבינו אידל לטעמיה דסבירא ליה דאף על פי שאין בבגד שום טינוף אמרינן שרייתו זהו כיבוסו כמו שכתב בסיומן שיי"ט ובסיומן של"ד: [י"ג] כתב הגהות מרדכי פרק אלו דברים והא דאמרין נפרק דם חטאת שרייתו זהו כיבוסו כ"י עד וכן התיר רבינו חס לאשה כ"י. לכאורה תמוה מאי וכן התיר רבינו חס דקאמר וצריך לומר דכוונתו לומר כמו ועוד התיר רבינו חס לאשה וכו' וק"ל. ומיהו יש לתמוה על בית יוסף איך מביא ראה מן הגהות מרדכי ומשמע מדבריו דרבינו סבירא ליה דלדעת רבינו חס אינו מותר ליטול ידיה על מקום מי רגלים והלא כתב רבינו גם כן שחטול ידיה ותקנתה כ"י כמו שכתב בהגהות מרדכי. ויש לומר דבהגהות מרדכי מוכח להדיא דמה שכתב ליטול ידיה רצה לומר על מקום המי רגלים (ד)מרכבת ולקנות בשבת מקום וכו' ולא כתב ולקנותם בשבת במקום הטינוף כמו שכתב רבינו. ועוד דהא אין דרך בני אדם לקנות ידיו בטינוף אלא על כרחך צריך לומר דמה שכתב ולקנות(ו) בשבת רצה לומר כמו או לקנות במפה בשבת מקום הטינוף או ר"ל לקנות במפה תחלה ואחר כך יטול ידיו עליו וכמו שכתב הכל בו דלעיל וסבירא להו להכל בו והגהות מרדכי דלענין להתבטל המי רגלים סגי במה שחטול ידיה על מקום המי רגלים כלבר ואין צריך קינוח ידיה כן אלא כדי להעביר המי רגלים מהבגד שלא יתקלקל הבגד. אבל רבינו שכתב שחטול ידיה ותקנתם באותו מקום לבטל המי רגלים על כרחך צריך לומר דרצה לומר שחטול ידיה

במקום אחר ואחר כך תקנה ידיה במקום המי רגלים דאם לא כן למה ליה הקינוח לבטל הלא בהטלת מי ידים עליו סגי וכמו שכתב הכל בו והגהות מרדכי. גם בית יוסף כתב הייתי סבור לפרש דרבינו חס מחיר ליטול ידיה על מקום מי רגלים ובהו הם מתבטלים ועוד התיר לקנות כ"י הרי שכתב שבהטלת ידיים לחדר הם מתבטלים ומה שכתב בית יוסף ועוד התיר רצה לומר עוד קולא אחרת התיר ולא חש שיבא על ידי קינוח לאיסור סחיטה או שנראה יותר לכיבוס כן והא ראה שבת יוסף כתב שאפשר שר"י חולק על העברה ולא על הנטילה: עוד כתב בית יוסף דרבינו לא כתב ברמזים דיומא דבגד שאין בו טינוף לא אמרינן ביה שרייתו זהו כיבוסו אלא שקשה דכיון שדברי הר"ש מקצר באותו הפרק ה"ש לכתוב דבריו אף על פי שהוא לא יסבור כן. ולי נראה דלא קשה מידי דהא כבר כתב בית יוסף עצמו שטעמו של רבינו משום דכשכתבו החוספות ומצא ר"י מוגה בספר הישר דלא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו דבגד שאינו כי אם לכלוך בטל ליה תירוצא קמא ואפילו כדבר שאין בו טינוף אמרינן שרייתו זהו כיבוסו (לכך) [וכך] אפשר לפרש דברי הר"ש דכשכתב ומצא ל ר"י מוגה כ"י בטל ליה תירוצא קמא. ומפני טעם זה לא הביאו ברמזים ואף על גב דהרא"ש כתב דאפילו הושתר הבגד מחמת לבישה או מחמת חשמיש כיון שאין עליו טינוף לא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו. זהו כתוב בתירוך קמא עיין שם ותמצא כן באשיר"י בריש יומא אבל כשכתב אחר כך ומצא ר"י מוגה אפשר לומר דגם הרא"ש סבירא ליה ששינויא בתרא עיקר:

הגהות והערות

כה"כ גם בסמ"ק, ושם ברפוס קושטא מסיים, אלא מעביר המים אחרים עמהם בכמה מקומות: כן לעי"ף פירש דאירי קנינה במפה: כן בכת"י, "יותר למכבס": כן בסמ"ג וסמ"ק ברא"ש ובהגהות כדם חטאת בגד שרייתו זו היא כיבוסו וכו' ובלשון זה הביאו היראים וכו' להוכיח דאפילו בלא לשלשת אין לתת מים על הבגד וסיים שם הלכך צריך להזהר שלא לתת מים על הבגד בין של פשתן בין של צמר

המעורב כדקאמי נבי חולין ומסקין ולא שיטפו שרי משום כתיב הקודש אחד כפי שאלם נפלה דליקה בשבת מותר לומר לגוי להוציא ספרים דרך רשות הרבים להצילם דאמרין בפרק במרא דעירובין (נח.) אין [לך] דבר משום שבת עומד בפני כתיב הקודש עכ"ל ואף על גב דהיה דפרק במרא דעירובין רבי שמעון קאמר לה וליה הלכתא כוותיה איכא למימר דשבת דלמיהא לגוי קיל משבת דעבד ישראל מעשה מידים:

[כא] המינים שכתבו בהם ספרי הקדש וכו'. דבייחא סט (קטו.) ופירש רש"י המינים וכתב להם תורה נביאים וכתובים כתיב אשור ולשון הקדש. וכתב רבי יוחנן חלק ז' (מ"ג עו:) דמיניי הוה האדוקים בעבודה זרה והוא הדין למשומדים לעבודה זרה כו'.

[כב] איבעיא לן בפרק כל כתיב (שס) גלויים אס מלין אותם מפני הדליקה ופירש הרמב"ם בפרק כ"ג (ה"ו) גליון [של ספרים] שלמעלה ושלמטה ושזין פרשה לפרשה ושזין דף לדף ושזנתלת הספר ושזנתו הספר, ולא איפשיטא וכתיב הרי"ף (מג.) והר"ש (סי' א) דאין מלין אותם וכן פסק הרמב"ם בפרק כ"ג (שס) וכתב הר"ן (מג.) ד"ה הגלויים דטעמא משום דפשטא דבייחא משמע דאין מלין ואף על גב דדחינן לה בגמרא לא סמכינן אדריחא אי נמי כיון דלא איפשיטא אין מלין דשז ואל תעשה שמי:

[כג] תיבדה שאחזו בה האור וכו'. משנה שס (קכ.) רבי שמעון בן ננס אומר פורסין עור של גדי על גבי שדיה פניה ומגדל שאחזו בהם האור מפני שהוא מחרך ועושין מחילה בכל הכלים בין מלאים בין ריקנין בשביל שלא תעצר הדליקה רבי יוסי אומר בכלי חרס חדשים מלאים מים מפני שאינם יכולין לקבל את האור והן מתבקעין ומכזין את הדליקה ומשמע בגמרא (שס.) דהלכה כרבי שמעון בן ננס ולא כרבי יוסי דסבר גרס כיצו אסור דהא ארז יהודה אמר רב עליה שאחזו בה האור וכו' אמרין הוא דאמר כן ננס וכן פסקו הפוסקים (רי"ף מה' רמב"ם פ"ג ה"ד, רא"ש סי' ז.) ופירו' רש"י עור של גדי. רך ולח: מפני שהוא מחרך. מן האור ואינו נשרף ומחוך כן [הוא] מגין על התיבה:

[כגא] ובצ"ת שאחזו בה האור וכו'. שם אמר רב יהודה אמר רב עליה שאחזו בה האור מלד אחד נותנין עליה מים מלד אחד ולא ככתבה ככתבה כהא וכן פסק תורה שאחזו בה האור פושט וקורא בו ואם כנה כנה כלומר דדוקא כי האי גוונא שרי אבל נותן עליה מים לא הוא דאמר כרבי שמעון בן ננס דאמר גר כיצו שרי. ונראה מדברי רבינו דדוקא בשאינו מתכוין לכבות על ידי כך אלא שאם הוא צריך להחכות בעליה ולקרות בספר מתכסה וקור ואינו נמנע ואף על פי שעל ידי כן תכנה לית לן בה דדבר שאינו מתכוין הוא ומותר אבל אם הוא מתכוין לכבות על ידי כך ודאי אסור ואע"פ שנתן משקין על הטלית מתכוין לכבות הוא ושרי החם שאני דלא הוה אלא גרס כיצו שהרי אינו עושה מעשה בגוף הדליקה אלא לכשיגיע האש למקום המים לא יוכל לשלוט שם ויכבה מאליו אבל הכא כשמתכסה בעליה ופוחת הספר תורה שמנענע האש ענמה ועל ידי כך היא נכבת אס היה מתכוין לכך היה אסור כנ"ל לדברי רבינו: אב"ד מדברי שאר פוסקים (רי"ף מה' רמב"ם פ"ג ה"ו, רא"ש סי' ז.) אין נראה כן אלא אפילו אם אינו צריך לטלית ולספר אלא שממתכוין לכבות האש על ידי שמנענע מלד כיצו בעליה ואחיותו בספר ש דלא הוה אלא גרס כיצו שהרי כתיב דינים אלו סתם ומשמע מפשט הלשון שהוא מתכסה בעליה וקורא בספר כדי שלא יראה כמתכ לכבות אבל הוא ודאי מתכוין לכבות ואפילו הכי שרי וכן משמע בירושלמי פרק כל כתיב (ה"ו) ובתוספתא פרק י"ד (ה"ה) ונראה דטעמו משום דלאו פסיק רישיה הוא שהרי אינו בודאי שיכבה על ידי כך ועוד דהוה כיצו כללית יד הילכך לא גזרו ביה רבנן במקום פסידא (ו) והר"ף (שס) השמיט הא דנותנין עליה מים ולא כתיב אלא הוה דפושטה ומתכסה בה וממה עליו הר"ן (ד"ה גמ' טלית) וגם ה

המינין וכו'. בה) העטם דהאזכרות שבהן כתיב מין לשם עבודה זרה שלהם ומכאן יש להזהיר על אותן מטענות של זהב וכסף שיש עליהן שם ב' ד' אותיות שטענו אותן המינין לשם עבודה זרה שאסורין לחלות על הספר תורה ואף אין להחזיק אותם בנשואם אלא יתיבס מיד: וב"ש רבינו ואינו חושש אם תכבה ביון שאינו מכויין בכך. תימה דכיון דאמר טלית שאחזו בה האור פושטה ומתכסה בה אלמא דמלמדין אותו שיהא פושטה ומתכסה בה כדי להציל הטלית שלא תשרף אס כן בעל כרחך מכיון הוא שמהא כנה ודאי אמר כיון שאינו מכויין לכך ונראה דרבינו בא לפרש הא דקאמר ואם כנתה כנתה דלא איצטרך אהא להאיכו שלא יהא עושה מעשה כשמתכסה בה לכיון שמהא כנה כגון שינענע ענמו אנה ואנה או ירוץ ויקפוץ בה וכיוצא בזה כדי שמהא כנה שיהא אסור אלא אם כנתה מענמה כנתה אכל הוא לא יכוין נמעשו שמהא כנה והבית יוסף הדין דעת רבינו היא שלא המירו לו אלא כשצריך להחכות בעליה מתכסה בה ואינו נמנע אבל אם מתכסה בה לגרום לה כיצו על ידי כיצו זה דאסור והאריך בזה וכן כתיב בשלמן ערוך (פ"ג) שיש מי שאומר שצריך (לכיון) [שלא יתכוין] לכך ו"ל ופ"ד שגנה יראה מלפני השליט והדבר פשוט כדפרישית וכמשמעות שאר כל הפוסקים כך היא דעת רבינו דאפילו מכיון לכך מתחלה שרי אלא שלא יכוין לעשות מעשה שמהא כנה על ידי מעשו:

יא ובן יבוא ציתן עליה מצדה האחרת משקיין וכו'. מיתרא דרב יהודה אמר רב שם אלא דבגמרא קאמרין נותנין עליה מים מלד אחד ורבינו מפרש דלאו דוקא מים קאמר דהא קיימא לן שרייתו זהו כיצו אלא רצונו לומר משקיין כגון יין דלית ביה משום כיצו והתוספות בשם רש"ם כתיב דלאו דוקא על הטלית ענמו קאמר ע"ש:

דרכי משה

(ד) וכתב רבינו ירוחם חלק ז' (מ"ג עו:) דמיניי הם האדוקים בעבודה זרה והוא הדין למשומדים לעבודה זרה: (ה) וכתב המרדכי (ע) וכתב רבינו ירוחם חלק ז' (מ"ג עו:) דמיניי הם האדוקים בעבודה זרה אבל בלא היוקא אפילו כיום טוב אסור:

אמר זה
ודבריהם
מסוף
זוה טו
מפני
אפילו
שכנתה
רבינו
חפלין
כז אס
אפשר
קאמרי
ז חפול
אס לא
ימלאו
ויפסיד
יק מי
לטלטל
או מן
נת או
שכתבו
דמחא
רבינו
ש"ש
דין
כחז
דשרי
ג ולא
ג וכן
אמ"ק
שס
מעות
דהו
(ס"ה)
ן עס
הספר
ה את
זירות
אימא
זפרק
ה"ו)
כן
ל פי
מזוי

יב נכרי שבא לכותב וכו'. משנה סס ובגמרא שמעת מינה קטן אוכל נבלות בית דין מזווין להפרישו (פירש רש"י ותיקשי לרבי יוחנן דאמר נפרק חרש וינמוח דף ק"ד.) דאין בית דין מזווין להפרישו) אמר רבי יוחנן נקטן העושה לדעת

המגיד נפרק י"ב (ה"י) וחילנו בשם הרמב"ד והרמב"ן (קב. ד"ה קטן אוכל נבלות בית דין מזווין להפרישו) אמר רבי יוחנן נקטן העושה לדעת

אביו (פירש רש"י נקטן שיודע להבחין שהכביז זה נוח לאביו ועושה בשבילו) והר"ף והרא"ש השמיטו הא דאקשי שמעת מינה קטן אוכל נבלות (אין) בית דין מזווים להפרישו ומאי דאוקי רבי

יוחנן בעושה על דעת אביו ורבינו נמשך אחריהם ולכך פסק נכנס קטן שצא לכותב ר"ח למחות בידו: אלא דאיכא לתמוה טובא כיון דרבינו פסק בסיומ' שמ"ג דאפילו באיסור דאורייתא אין בית דין מזווין להפרישו וכמו שכתבו סמ"ג ובעל התרומה (סי' רטו) אם כן היה לו לפרש דקטן שצא לכותב שר"ח למחות בידו לאינו אלא דוקא בעושה על דעת אביו ומה שכתב בית יוסף דהם מפרשים דבעושה על דעת אביו היינו לומר דכל קטן המכנה על דעת אביו הוא עושה בודאי שיודע שאביו נוח לו בכיבוז זה ואם כן כל קטן הנאל לכותב אין שומעין לו עכ"ל, לישנא דתלמודא לא משמע הכי דהוה ליה למימר כיצו שאני דעושה על דעת אביו הוא שהרי מחלק בין כיצו לאוכל נבלות אצל מדקאמר נקטן שעושה על דעת אביו משמע להדיא דאין חילוק בין כיצו לאוכל נבלות כבדרת המקשה אלא מחלק בין קטן לקטן ולפעד"נ דעת הר"ף והרא"ש ורבינו הוא כיון דבעל כרחך לר"ח לפרש האי קטן גדלה הגיע לחינוך וכמו שכתבו החוספות נפרק כל כתב ומציאת בית יוסף והיינו קטן כן חרבע והמש' אין ספק שאין אנו נקראין נקטן כזה לידע ולהבין ממשעויו אם עושה לדעת אביו או אינו עושה לדעת אביו ולפיכך כתבו בסתם לר"ח למחות בידו והכי נקטינן. מיהו לפי מה שכתבו החוספות (שנפ. קב. ד"ה לא גריבא) דלרבי שמעון דמלאכה שאינה זריכה לגופה פטור אצל איסור אין ר"ח למחות ביד הקטן אם לא שמכוין לעשות פחמין אם כן קשה כיון דרבינו פסק בסיומן רע"ה (לו: כר"ב שמעון וכמו שמתאר בסמוך בדיו גדלה ה"ל לפרש כאן דאין ר"ח למחות בידו אלא אם כן נמכוין לעשות פחמין וי"ל דספירא ליה לרבינו דמן הסתם כשצא לכותב ר"ח למחות בידו אף לרבי שמעון דשמח מכיון לעשות פחמין הוא:

עליה מצדה האחרת משקין כגון יין [או שכר] כיון שאינו דרך כיבוס אך לא מים משום **כיבוס:** [כה] נכרי שבא לכותב אין צריך למחות בידו. אבל קטן שבא לכותב צריך

ממש כדאסיק רב אשי נפרק כירה (מו: דהא דמטן טמנין כלי חתם הנר לקבל זו יניעות ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכנה אפילו כרענן דפליגי ארבי יוסי וסברי גרס כיצו שרי אחיא דשאני

הכא שהוא מקרב כיצו כלומר לפי שנותן מים להדיא ונמלאו רב יהודה ורב אשי חולקין וקיימא לן כרב אשי שהוא נפרק ויש לזה הוכחה מן הירושלמי (שם) ע"כ. והרא"ש (שם) העתיק דברי הר"ף בלא תוספת וגרעון ומשמע דכוותיה ס"ל דאין הלכה כרב יהודה. אצל דעת הר"ן לפסוק כרב יהודה דשרי ליתן מים מלך אמר וכמו שכן הסכמת הרמב"ן וכן פסק הרמב"ם נפרק י"ב (ה"י) וכתב שם הרב המגיד שכן דעת הרשב"א (מו: ד"ה מפני, קב. ד"ה הא דר"י) וחילק בין ההיא דפרק כירה להא דרב יהודה דהתם אין דבר מפקיק בין היניעות והמים אלא האזיר והמים תחת היניעות ממש אבל בטוליה אין המים תחת האש כדי לכותבו כשיפול אלא מן הדך ואין האש נופלת לתוך המים להדיא עכ"ל וגם הר"ן בסוף פרק כירה (בא: ד"ה יניעות) כתב לחלק ביניהם דטוליה שאחז בה האזיר היינו טעמא לפי שאין המים מכדין אה הדולק אלא מונעים שלא יתפשט האזר אצל ההיא דפרק כירה טפי מגורס הוא וגם בהגהות מרדכי פרק זמה טומנין (פ: חילוק ביניהם בענין אחר:

[כד] וכו"ש רבינו אב"י לא מים. החוספות כתבו שם (קב. ד"ה נוח) פירש רשב"ם נותן מים מלך זה לאו דוקא על הטוליה דהא קיימא לן (ובסי' זד:): שרייתו זהו כיבוסו ולעיל בסוף פרק שמינה שר"א (קיא: דיטר ראשון) פירשמי כלומר שכתבו שם דלא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו אלא כשיש טיפת דם או טיטוף דוקא ורבינו תופס עיקר כדעת רשב"ם וכבר כתבתי טעמו בסוף סיומן ש"ב (נה. ד"ה ומ"ש ועג' שיש) ולפיכך כתב אך לא מים משום כיבוס וכן כתבו הגהות (מיימוניות) נפרק י"ב (אוח' ג):

[כה] נכרי שבא לכותב וכו' אב"י קטן שבא לכותב וכו'. משנה נפרק כל כתב (קבא.) נכרי שצא לכותב שמעת מינה קטן אוכל נבלות בית דין מזווין להפרישו אמר רבי יוחנן נקטן העושה לדעת אביו ואפילו יודע שנותן לו לישאל האם להנאת עולמו מכיון שיודע שלא יפסיד: וכתוב בהגהות מרדכי פרק (י"ד) [כל כתב] [סי' חספ] בשם רא"מ בהך דעבד גוי או שפחה המושכרים לומן אדעתא דנפשיה עבדי ואין ר"ח לומר להם אל תכנה (ו): ואמאי דאוקימנא מחינתין דקטן בעושה על דעת אביו פירש רש"י נקטן שיודע להבחין שכיצו זה נוח לאביו ועושה בשבילו ובפרק חרש (ינמות קיד.) גבי הא דאימתא התם רב יצחק בר יצחק אירכסו ליה מפתחי דבי מדרשא בראש הרבים בשנת כ"ט אמר ליה רבי פדת זיל דבר טלי וטליא וליטיילו התם דאי משכחי להו מייתי להו אלמא קטן אוכל נבלות אין בית דין מזווין להפרישו [ומחייב מדתן קטן שצא לכותב אין שומעין לו מפני ששכחתי עליו ומשני רבי יוחנן בעושה על דעת אביו ופירש רש"י שהחיתוק לופה צאצו שנותן לו ככך ואצו עומד עליו [דהוה] כאילו הוא מזוהר לעשות אצל הנך מפמתות דרב יצחק לא [הודיעו] [הודיעו] שגאבדו ולא הכירו דעתו שנותן לו ולכאורה משמע שדעת רש"י לומר שכל שאין צו דעת להבחין אם נוח לאצו בכיבוז זה אף על פי שאצו עומד עליו ומראה

דרבי משה

(1) ועיין במרדכי בהגהות דף (קע"ט ע"ב) (סי' תנה-תנ"ט פ ע"ג) מה טעם לא התירו בדליקה לומר לנכרי לכותב משום פסידא:

הגהות והערות

כלל כל הוא רחוק מיוחד... רחוק מייני רחוק וישתהחל חזון חרו... חת רבינו וישע דבר לישאלו התם שאלו דבר לו הירושלמי חזון...

הלכות שבת שב

קצו

12

אם נתן על מקום המלוכלך מים (או שאר משקה המלבן) אפילו כל שהוא חייב אע"פ שלא שכשך כלל ד לפי ששריית בגד זהו כיבוסו (ואפילו שאר משקים שאינם מלבנים אלא מלכלכים אע"כ אסור ליתנם על מקום הלכלוך להעבירו מטעם שיתבאר) אלא יקנח הלכלוך בסמרטוט ויזהר לקנח בקל ולא ידחוק פן יסחוט לכלוך הבלוע בכגד שיש איסור בסחיטתו מדברי סופרים כמו שיתבאר בסימן ש"כ (סעיף כ"א):

כא אבל בגד שאין עליו לכלוך וטינוף ו אע"פ שהושחר מחמת לבישה או תשמיש אין אומרים בו שרייתו זהו כיבוסו ומותר ליתן עליו מים מועטים אבל לא מרובים משום גזרה שמא יבא לסחטו אחר כך להוציא מימיו ו אלא אם כן הוא בגד שאינו מקפיד על מימיו לסחטם ממנו אף בחול כמו שנתבאר בסי' ש"א (סעיף נ"ט) ו יש חולקין על זה ואומרים שאף בגד שאין עליו שום לכלוך שרייתו זהו כיבוסו אף אם ליבנו מצהיל מאד ולכן אסור ליתן עליו אפילו כל שהוא מים או שאר משקה המלבן אע"פ שאינו מתכוין לליבון דפסיק רישיה הוא (א) ויש לחוש לדבריהם להחמיר בשל תורה (שאיין זו מלאכה שאינה צריכה לגופה הואיל ומה שהבגד מתלבן נוח הוא לו אף על פי שאינו מתכוין לכך עיין סי' רע"ח (סעיף ד')) ולפי זה מים שיש בהם תולעים אסור לשתותם על ידי מפה בשבת אף על פי שאינו נשרה במים אלא דבר מועט מהמפה כדי הנחת פיו אבל יש מקילין אף לפי סברא זו במעט מים שאין אומרים שרייתו בהם זהו כיבוסו (כשאינו מתכוין לליבנו ולכן מותר לשתות המים על ידי מפה הואיל ולא נשרה אלא דבר מועט ואינו מתכוין לליבון כלל ואין למחות ביד המקילין כיון שלסברא הראשונה מותר בכל ענין אבל כל ירא שמים יחמיר לעצמו שלא לכנוס לספק איסור של תורה) ואין חילוק בכל זה בין בגדים לבנים לצבועים שגם בצבועים שייך איסור כיבוס כמו שנתבאר למעלה בין שהם של פשתן בין שהם של צמר או משי

או

קונטרס אחרון

74 (א) ויש לחוש כו'. לפי דעת המג"א פסק הש"ע כן ובסי' ש"ט כהמתירין ואף רמ"א הביא דעת המתירין בסתם והאוסרים בלשון יש אוסרים ובסי' ש"ט לא הגיה כלום על הש"ע שם סט"ז ע"ש במג"א ואף שנס"י של"ד פסק הש"ע כהטור הרי פירש המג"א סי' שייט ס"ק י"א גם דעת הטור כהמתירין. אבל מכל מקום דעת הש"ע לא היתה כן בפירוש הטור כמבאר בב"י כן ובסי' שייט ושל"ד וא"כ נתכוין הש"ע בסי' של"ד לפסקו כהאוסרין ואף ח"ל שהורה הוא ממ"ש כן ובסי' שייט יש להחמיר כן דאחרונה היא אבל באמת גם בסי' שייט ס"י פסק כן לפמ"ש בב"י שם וכאן לא כתב אלא האסור אליבא דכ"ע ולא ירד למחלוקת ואע"פ גם כן חשש להאוסרים גבי ניגוב ידים ומ"ש טוב כו' היינו משום שהתוס' ור"א"ש מקילים אף לפי דעת האוסרין כמבאר בב"י ומ"ש בסי' שייט סט"ז נר"ן לומר כמ"ש האליה וט"א שסי' ובב"י שם נקט סברת המתירין שהיא מפורשת ברא"ש משא"כ היתר מים מועטים לפי דעת האוסרים אבל מכל מקום כ"מ בטור שכתב היתר זה כדי להחיר אף לפי דעת מהר"ם דס"ל כרא"ש שהוא מן האוסרים כמבאר בהגהות מיימוניות וכו"מ בהדיא בסמ"ג שהזכיר היתר זה כדי להחיר לכ"ע (דל"ל שכוונתו משום גזרת סחיטה דמאי ואינו מתכוין כו' ועוד דהא אפילו ברחיצת כל גופו שיש ריבוי מים כמ"ש הרא"ש לא גזרו על זה כמ"ש בסוף סי' ש"א וע"כ הוא מטעם שכתב הר"ן שסי' אלא ודאי שיש לחלק בין קיעוח כל גופו מרחיצת הידעה שהוא דרך לכלוך לניגוב הידים (אם היו מים מרובים) שהיו נקיות קודם הנעילה והיינו לפי דעת המתירין דלענין סחיטה אין לחלק בנה"ג דאף בדרך לכלוך חיישין לסחיטה בריבוי מים כמבאר מדין ההולך להקביל כו' ומש"ה הוצרך המג"א לפרש דברי מהר"ם בענין אחר ע"ש בס"ק כ"ו) וכן משמע בהדיא ג"כ בהגהות מיימוניות בשם רא"ש גבי ניגוב ידים ע"ש שכתב הילכך כו' במים הרבה כו' וא"ל שגמים הרבה אין זה דרך לכלוך שמים רבים אין מהלכלכים ידים דזה אינו דרא"ש לא ס"ל כלל היתר דרך לכלוך ומוקי הדין דההולך כו' ודנה מערמת וכו' בבגדים של עור כמבאר בהדיא בסי' העתיקו בהגהות מרדכי ספ"ז ע"ש:

והנה מלשון הסמ"ג שכתב משום דאין שם רק מעט מים ואינו מתכוין ללנן משמע דאף שעל כל פנים מלנן קנת והני שיעור אסור מן החורה אפילו משהו מכל מקום * כיון שהוא אינו מתכוין ללנן כלל וליבון זה מחמת ענינו אינו חשוב לכלום כיון שהוא דבר מועט ואין דרך כלל להחשיב ליבון משהו בבגד גדול ואיסור הליטון הוא משום חוּתא וחזותא לאו מילתא היא אלא אם כן דרך העולם להחשיב חוּתא זו (כי עיקר חוּתא היא למראה עיני הבריות ואם אין מביט אל מראהו מחמת גריעותו אין כן חוּתא ולא עשה ולא כלום) וכמבאר במג"א סוף סי' ש"כ לענין נביעה דכר שאין דרך העולם לנבועו אין בו משום נובע ומותר אפילו לכתחלה אלא דהסם אין איסור אפילו נתמכוין משום שהוא דבר שאין בו נביעה לעולם אבל הכא הוא

(1) סק"ח: (2) סעיף ט': (3) ס"ק י"ז: (4) סעיף כ"ד: (5) ס"ק י"ג: (6) יומא פ"ח סי' ד': (7) פכ"ב אות צ': (8) שבת פכ"ב סי' י"ב: (9) ס"ב ע"ב ד"ה והא: (9) יומא ע"ז ע"ב:

ליבונם
להקל
לכך וכן
בחולו
א ישוה
ו רגליו
א שבת
גומות
ין מותר
כדברי
זה אלא
החתיכת
כל אלו
ואוסרין
יק פני
ואילים
ין ואין
זה הם
:ו
כמלבן
(הטיט)
ל ג"כ
דברים
צריך
ורי זה
כל מן
לאכה
פירור
גדרור
שם
אשוח
זע"פ
י עור
זשום
מים
כ):
נראה

ש"י ה"כ
פלאן רבי שניאור זלמן האג"י זצ"ל
ז"ז ו"ג

י ר"י כשם
 ספר הישר
 לר"ה הובא
 בחוס' ק"א
 ובזכחים שם
 ובציה י"ח
 כ הג"ם שם
 והטור מרדכי
 בשם מהר"ם
 כ"ב
 ל רמ"א
 בהגה"ה ס"י
 מ ר"ח בחוס'
 ק"א רא"ש
 ביומא שם
 נ ב"י
 ס מ"א סקכ"ד

או שאר מינים ומכל מקום לדברי הכל אין אומרים בכגד שאין עליו לכלוך שרייתו במים זהו כיבוסו אלא כשהוא בדרך נקיין אבל אם הוא בדרך לכלוך כגון המסתפג בסדין אחר הרחיצה וכן המנגב ידיו במפה אחר הנטילה אע"פ שיש רוב מים על גופו ועל ידיו ומטפיה הסדין והמפה אין בזה משום כיבוס שאינו כיבוס אלא לכלוך ומטעם זה התירו להולך לדבר מצוה לעבור במים בבגדיו ואין אומרים שרייתו זהו כיבוסו לפי שזהו ג"כ דרך לכלוך כשמכניסו במים כשהוא לבוש בהם ואינו דרך נקיין כלל כיוש מחמירין שלא יהא ריבוי מים על ידיו אלא ינגבן בכח זו בזו להסיר מהם המים כפי יכולתו קודם שיקנחו במפה וטוב לחוש לדבריהם בדבר שאין בו הפסד כלל אבל המנהג להקל וכן עיקר ולכן מותר לנגב ידיו בכגד מ שהטיל עליו תינוק מי רגלים כדי לבטל את מי רגלים בהמים שיבאו עליהם מניגוב ידיו ע"ד שנתבאר בסי' ע"ז (פסו"ף ז') ואין בזה משום כיבוס כיון שהוא דרך לכלוך ע"י ניגוב ידיו ולא דרך נקיין אבל אסור ליטול ידיו במים על המי רגלים כדי לבטלם שאף שהמים היורדים מידי נקראים שופכים אין זה נקרא דרך לכלוך כיון שהם צלולים וראויים לכיבוס ושרייתם זהו כיבוסם לפי סברא האחרונה שנתבאר למעלה שאומרים שריית בגד זהו כיבוסו אף כשאין עליו שום לכלוך וטינוף וואם יש על בגדו צואה ושאר דבר מטונף אסור להעבירו אפילו ע"י ניגוב הידים אף שהוא דרך לכלוך כיון שמעביר בזה לכלוך יותר גדול משא"כ במי רגלים שאינו מעבירם מהבגד על ידי הניגוב

קונטרס אחרון

דבר שיש לו ליתן אם לא היה דבר מועט להכי מהני כוונתו לאיסור דכשתחבין לך אחשיה איהו ליתן זה אלף שכל שהוא פחות משיעור המפורש גרמניס"ו פטור מפני שאין דרך העולם לעשות כן שזהו עטם כל שיעור שבת כדוע ולפי זה מותר מ"ש המג"א סימן ש"ט ס"י דא"כ משמרת נמי ליחמר ד"ל דמשמרת נמי כיון דלא איכפת כלל בליטנה לשם אדם אין ליטנה חשוב כלום והוא כמו דבר מועט שנתבאר וכ"מ בהדיא בגמרא דף ע"ה ע"ב ע"ב במאי ניחא ליה כו' והא רב כר' יהודה ס"ל דמחייב במלאכה שאינה זריכה לגופה והוא הדין בפסיק רישיה אע"ג דלא ניחא ליה כמבואר מתוספות דף ק"ג ע"א ד"ה בלגס ד"ה נאערא ובזכתי טובא אלף ודאי דשאי חוותא דלאו מילתא היא כלל כשאין לו חפץ בה כלל וגם אין דרך העולם לחפץ בה כלל והוא דאסור ליעבד צדו צדוהו במפה היינו משום שהמפה דרכה נצבעה ואילו היה עושה כן שלא בדרך לכלוך היחה מלאכה גמורה והיה מתקן ועכשיו הוא ג"כ עושה המלאכה עצמה בנאותה מפה עצמה אלף שהוא מקלקל ומכל מקום מעין מלאכה הוא עושה לכן אסור מדברי סופרים אבל משמרת אין דרכה ליתן כלל (ולענין דבר מועט נמי י"ל דשאי נצבעה אע"ג שהיה מועטת מכל מקום אותו מעט שנצבע נצבעו ניכרת יפה למראית העין הילכך דינו כחצי שיעור שאסור אפילו מתקלקל אבל גבי שרייה מועטת אותו מעט עצמו אין ליטנו ניכר יפה למראית העין מפני שהוא בעל צמיטו לגבי הבגד הילכך אין כאן חוותא כלל אלף אם כן אחשינהו איהו במחשבתו וכוונתו) ודע דאל"כ אסור לאשה שפירקה נדה בשבת ליתן שום מוך שהתקינה למדתה משום לזכר כמו שאסור ליתן בגד על המכה ובהדיא כתב הב"י בסי' ש"ג דלדעת הרמב"ם וסיעתו מותר ליתן לכחלה בשבת והתוספות י' לא נחלקו אלף לענין הוצאה לרשות הרבים אבל משום נצבעה לית מאן דחש לה וע"כ משום דמתן במוך שהתקינה לנדחה דהיינו שהוא מיוחד לכן וה"ה למשמרת לענין ליתן ועוד דאל"כ לר' יהודה שאסר דבר שאינו מתכוין לא מנינו בדיקה ו' נקיים שאסור לנדוק בשבת לפי דעת האוסרים משום נצבעה ולפי דעת ר' עקיבא צ"ב נחרא דנדה דף ס"ח ע"ב אי אפשר כלל להיות ו' נקיים לעולם שיום השבת קותר למפרע ולפי דעת ר' יהושע שם לא משכחת לה אלף ח' נקיים ולפי"ד התוס' גריס (פ"ג) [פ"ק] דכחצותיה והר"ן סוף פי"ד"ג והמרדכי (בס"ג) [בפ"כ ס' תכ"ח] ושאר פוסקים דמשמע מדברייהם דאף במסוכריא ואודרא דבי אשישא שייך ליתן במים אף שלכן הם עשויים ז"ל דס"ל לחלק בין נצבעה ליתן או דס"ל להחיר נצבעה בדרך לכלוך כמו נכיוס שעמם להחיר עיין מג"א סוף סי' ש"כ ואף הר"ן דעמו כן שכתב שאין המסוכריא מתלבנת מפני שאין דרך ליתן נכך משמע דס"ל דכל שאינו קוטר צדו בדרך נקיית לא מקרי דרך ליתן אף שפוטע ממש וכ"ש בצרייה בעלמא בדרך לכלוך וכן כתב בהדיא צ"ב נחרא דיומא' דלא מיתער אלף דעביד דרך ליתן (ומשום הכי מסגנין את היין בסודרין אע"ג דס"ל שהיין מלנן אלף משום שאין שם עינוף כאידך שנייחא שצ"ב נחרא דיומא לא מיתרלא שפיר הוהא דמסוכריא שפוטע ממש) והא דלא חיישינן שמה יסחוט לפי מ"ש דאף בדרך לכלוך חיישינן שמה יסחוט במים מרובים כבר חירן גריס פרק המביא' דמירי בסודרין המיוחדין לכן אלף און דקיי"ל בסי' ש"ט"ו להחיר בכל סודר ע"כ ז"ל דאין היין מלנן והוהא דלחלה ולא לכביסה ע"כ ז"ל דמירי נחמור חוריין (כמ"ש הט"ו סוף סי' ש"כ ע"ש):

הניגוב אלא שמבטל

כב פ מי שנתלכלכו העשויה לאחזו

כג ל כוס שהיה בו נ ק אפילו אם אינו קצת ממה שיבלע בו שאינם מלכבים כמו י שאינו מקפיד על מ הנטילה אף בכגד שנ

כד פ אין מסתכלין ב את הנימין המדו ישכח שהוא שבת וי אסור שלא חלקו חכמי להסתכל במראה כה א אבל מותר להו שאין איסור

שג דיני תכשיטי ו

א א לא תצא אשה לו

י גזירה שמא תזדנ

תלך בהם ג"כ לבית

תהא חציצה בטבילה

תשכח שהוא שבת ות

הוא אף בחול לפעמי

לעולם לחזור וללבוש

לעשות כן בתכשיטין

ממקומה עד שתחזור

ואפילו נשים ז זקנות

וחרוטי

ב ואם החוטין והרצ

לה טבילה היא ז

השער כמו שיתבאר

שאינה יכולה למותד

חוצצים מותרת לצאו

מזוהבין שאז היא

(א) קלועין בתוך כו'.

מ"ש הט"ו י' אינו עולה

וא"כ תמיר ג"כ בשבתה ומ

דקיי"ל צו"ד סי' קנ"ח דא

(1 סק"ג: 2) שבת ג"ז ע"א: 3)

10 פ"ט ה"י: 11) שבת ס"ד ע"ב ד"ה מוך: 12) ר' ע"א ד"ה האי: 13) שבת מ"א ע"א ד"ה ולפיכך: 14) א' ע"ב ד"ה עובר: 15) ביצה ט"ז ע"ב ד"ה והא: 16) סעיף י"ז:

הלכות שבת שי"מ

רעו

14

בשתי י"ד והיינו מ' לנערן מיד לחבירתה כדי להפרידן מן המוץ אלא מנפה בידו ש"ס י"ד א'
 ת"ע"כ מ"ג פ"כ דשבת
 א מ"ה סק"ט ב משנה שבת
 ק"מ א' * ע"י צ"צ יו"ד
 סימן מ"ה * ע"י צ"צ פס"ד
 דף י"ג ע"ב

יא אוכל ופסולת ה' המעורבין אסור ליתנם במים כדי שיפול הפסולת למטה כגון שהפסולת הוא עפר או כדי שיצוף למעלה כגון שהוא תבן וכן הכרשינים נ' אין שורין אותם במים כדי להציף הפסולת שלהם למעלה ולא שפין אותם ביד להציף הפסולת מפני שהוא כבורר אבל נותנן בכברה אע"פ שהפסולת נופל דרך נקבי הכברה ונמצא מתברר מאליהו:

יב המשמר שמרים דהיינו המסנן במשמרת הרי זה תולדת בורר אוכל מתוך הפסולת ע"י גפה וכברה או תולדת מרקד וחייב אבל אם נתן במשמרת שמרים מערב שבת מותר ליתן עליהם מים בשבת כדי שיהזרו צלולין לזוב:

יג יין או מים שהם צלולים מותר לסנן במשמרת כדי שיהיו צלולין יותר או אפילו מפני הקמחין שע"פ היין או שנפלו בו קסמין דקין ואינו חשוב כבורר הואיל וראוי לשתייה * לרוב בני אדם בלא ברירה זו אבל בסודרין אסור לסנן את המים או יין לבן וכיוצא בהם משום איסור ליבון ששריית הבגד זהו כיבוסו משא"כ משמרת שהיא עשויה לכך ואינו חושש לסחטה וגם אינו חושש לליבונה כלל ולפיכך אין ליבונה חשוב כלום לאסור שרייתה בשביל כך אף להאומרים ששריית הבגד זהו כיבוסו אבל יין אדום או שכר או שאר משקין שאין מלבנין שאין חוששין בהם לסחיטה מטעם שנתבאר שם מותר לסננו בסודרין אפילו הם עכורים קצת שרוב בני אדם אין שותין אותם בלא סינון אע"כ כיון שאפשר לשתותם כך ע"י הדחק אין זו ברירה גמורה והתירוהו ע"י שינוי דהיינו בסודרין ויש אוסרים בזה וטוב לחוש לדבריהם אבל אם הם עכורים לגמרי שאי אפשר לשתותם כך או שיש בהם שמרים אסור אפילו בסודר לדברי הכל: **ל**

יד ויין מגיתו כל זמן שהוא תוסס טורף חבית בשמריה ונותן אפילו לתוך המשמרת מפני שכל זמן שהוא תוסס עדיין לא נפרשו היין מן השמרים יפה וכל היין כגוף אחד הוא * ואין כאן בורר אוכל מתוך פסולת וגם הוא ראוי לשתייה בלא סינון ודרכו בכך בשעת הגיתות שכל היינות עכורים ורוב בני אדם שותין אותו כך בלא סינון וכן חומץ שגם כן דרכו להשתמש ממנו אף כשהוא עב קצת מותר לסננו אבל אם הוא עב הרכה שאינו ראוי כלל בלא סינון אסור לסננו אפילו בסודר וכן משקה שקדים כתושים מערב שבת מותר לסננו כיון שיכולין לשתותן בלא סינון:

טו כשמסננין בסודר משקה עכור קצת צריך לזיזוה שלא יעשה גומא בסודר לקבל המשקה אלא ישפוך עליו והוא ישקע מעצמו כדי לשנות מדרך החול:

טז כל משקה שמותר לסננו בסודר מותר לסננו בכפיפה מצרית ובלבד שלא יגביה הכפיפה משולי כלי התחתון טפה כדי לשנות מדרך החול אבל אותו כלי העשוי כנפה ומסננין בו הואיל והוא מיוחד לכך דינו כמשמרת שאין מסננין בה אלא משקה צלול שאין בו שמרים כמו שנתבאר:

יז כלי שמריקין לתוכו יין מהחבית לא יהדק בפיו קשין וקסמין בחוזק מפני שדומה למשמרת אע"פ שאינה משמרת ממש שהרי עוברים בה שמרים מכל מקום הואיל ויש קסמין וטנופות שאין עוברים בה הרי זו דומה למשמרת אבל אם הוא יין צלול שאין בו טנופת אלא קסמין דקין מותר לסננו אפילו במשמרת גמורה כמו שנתבאר למעלה:

יח מותר לערות בנחת מכלי לחבירו כדי שהפסולת והשמרים ישארו בשולי הכלי ובלבד שיזוהר שכשיפסיק הקילוח ומתחילין לירד ניצוצות קטנות הנישפות באחרונה מתוך הפסולת אזי יפסיק ויניחם עם השמרים שאם לא יעשה כן הרי ניצוצות אלו מוכיחים שהוא בורר אבל בתחלת העירוי כשאין הפסולת ניכר לאו בורר הוא ולכן מותר לקלוט שומן הצף על פי החלב שקורין (שמעטנ"ע) מלמעלה וכשיגיע סמוך לחלב יניח קצת ממנה עם החלב והוא ששומן זה צריך לאכלו בו ביום

פניו שני
 לו לאחר
 י' לברור
 יפך ואם
 ז' לאכלו
 חת בפני
 אבל כל
 ל הואיל
 י' לאחר
 ר הואיל
 ממתקת
 חשובים
 ז מתוך
 הפסולת
 געורבים
 ו' והשני
 וד מהם
 ' כמ"ש
 שיפול
 האוכל
 ה (סעיף
 תר ולא
 כלאחר
 גן נופל
 סופרים
 אה וכן
 אגוזים
 בראשי
 י' דף מהן
 בקליפה
 ו שיזוהר
 א' (סעיף
 פ מפרק
 י' ראויין
 כל מיני
 כן י' אין
 זי מותר
 ו איסור
 ק ינפה
 אפילו
 שתי

ע"י צ"צ

וי"ג

אבל בסודר מים אסור משום ליבון (יט) ויין ושאר משקין מותר (כ) ואם הם עכורים כן מים בין יין אסור לסגנם (כא) ולהרמב"ם

תוספת שבת

אסור ליתן עליו מים, אלא שאר משקים דלית בהו ליבון עכ"ד. *ומ"ש המג"א דמה שאוסר הטור בס"י שלי"ד ליתן על הטלית מים היינו משום חשש סחיטה, ליתא דלשון הטור אינו משמע כן. דהא הטור כתב דמים אסור ליתן על הטלית שהוא דרך כיבוס, משמע דנתינה בעצמה מקרי דרך כיבוס, והיינו משום דשריית בגד זהו כיבוסו. וכמ"ש הכ"י שם בכוננת הטור.

שהם: (יט) אבל בסודרין אפור. והיינו משום ליבון. ודוקא במים דשייך בו ליבון אבל בשאר משקים דלית ביה משום ליבון שרי. *ומה שהקשה הט"ז מהא דהביא הר"ן ראייה דיון מלבן דדרשינן גבי פירות שביעית לאכלה ולא לכביסה, אין מזה הכרע דאף שהיין ראוי לכביסה מ"מ אינו מלבן כ"כ כמו מים ועיקר האיסור תליא (עו) במלבן דוקא, כדתנן באבות מלאכות ולכן גם הר"ן לא כתב אלא אפשר דהיין מלבן, ולדידיה ל"ק מהא (עו) דמסנינן את היין בסודרין כדאיחא במשנה, משום דס"ל דלא אמרינן שריית בגד זהו כיבוסו אלא ביש בו לכלוך כמ"ש ס"י שלי"ד ע"ש בכ"י. ואפילו אם הוא באופן שרובא דינשו לא שותין אותו בהכי, מ"מ שרי בסודר דלא הוי משמר כי האי גזונא, וה"ה נמי אם יש בהם קמחין נמי שרי בסודר אע"ג שרובא דינשו קפדי בהכי כיון דלא מחזי כמשמר כל כך ע"י סודר, אבל משמרת בעינן דוקא באופן שרובא דינשו לא קפדי בהכי, וכ"ה בפירש"י להדיא דקמחין לא שרי במשמרת אלא בסודר דוקא. *והמג"א דבריו המג"א י"ש ט"ס דמוכח שהביא הך דינא דקמחין אמשמרת (ז) ולא דק או שיש ט"ס בדפוס וצריך לציין הך דינא אסודר וכ"ה בכ"י בהדיא ע"ש.

ד*ובעיקר קושייתו על הטור

נראה לי דלק"מ דהא בס"י ש"ב הביא דלא כמג"א

הב"י שם בשם הריב"א, דהא דאמרינן דאשה נדה מערמת וטובלת בבגדיה בשבת ולא אמרינן שריית הבגד זהו כיבוסו, ה"ט כיון דאינה מכוונת רק לטהר בגדיה, ולא לצחצחו כלל, לכך לא מקרי כיבוס כלל, וצריך לומר לדידיה דהא דלא אסרינן לה משום מלאכה שאינה צריכא לגופא, ה"ט דכיון שאינה מכוונת לכך לא שייך לומר שריית בגד זהו כיבוסו, דלא אמרינן הכי אלא כשמכוין לטהר ולצחצחו. והת"י והרא"ש שתירצו הך דנדה באופן אחר (יח) כמ"ש ס"י ש"ב ס"ט, ולא ניחא להו בהך חירוצא דריב"א, נראה לומר משום דס"ל כמ"ש התוס' בכירה דף מ"א ע"ב, דהא דאמרינן דהתולש להאכיל בהמה חייב משום חורש ואף דהוי מלאכה שאצ"ל דהא לא תליש כדי לייפות הקרקע שלו, ה"ט משום דאנן סהדי דוודאי ניחא ליה בהכי והוי כמלאכה הצריכה לגופא, ע"ש. וא"כ ה"ה נמי הכא ודאי ניחא ליה בהכי שתתלבן הבגד, או דאיכא למיחש שמא יתכוין לכך, ולהכי הוצרכו לתרץ באופן אחר הך דנדה, ומעתה בנידון דידן גבי משמרת [ג] שעשוי לכך ואינו חושש לליבונה כמ"ש הטור, ודאי פשיטא דגם התוס' והרא"ש מודים דלא אמרינן גבי שרייתו זו כיבוסו כיון דאין מכוין לכך ולא ניחא ליה בהכי, וא"כ בהכי עולין דברי הטור כהוגן, וזה היה ג"כ דעת הב"י כנ"ל ברור, ודלא כהמ"א ודוק: (יט) ויין ושאר משקין. בכאן יש לציין במג"א סק"י. וכצ"ל כמג"א ויין אם יש בו קמחים, והשאר שלפני זה נמחק ומה שנרשם לעיל איין או מים הוא ט"ס: (כ) ואם הם עכורים. והיינו כל חד כדינו דבמשמרת היינו היכי שרובא קפדי בהכי, ובסודר היכי שכולם קפדי בהכי ולא שחי להו כלל: (כא) ולהרמב"ם

וכתב הטור, דאם המים צלולין באופן שאין בהן משום משמר, מותר ליתן אותן במשמרת ואין בו משום ליבון, כיון דהמשמרת היא עשוי לכך אינו חושש לליבונו. והמג"א חמה על זה דמה בכך הרי מכל מקום אית ביה משום כיבוס, דקי"ל שריית בגד זהו כיבוסו, ולכן כתב, דהטור ס"ל כדעת האומרים דבבגד שאין בו לכלוך לא אמרינן שריית בגד זהו כיבוסו, אלא דהיה ראוי לאסור משום שמא יסחוט אותו כדי ללבנו, ואהא כתב שאינו חושש לליבונו, וכוודאי לא יסחוט אותו כדי ללבנו. והא דכתב הטור בס"י שלי"ד דאסור ליתן מים על הטלית שאחז בו האור, היינו נמי משום חשש סחיטה כדי ללבנה, אבל בשאר משקים שרי כיון דאינם מלבנים לכך אינו חושש לסחוט אותם כמ"ש ס"י ש"ך. ועס"י ש"ב ס"י. וא"כ לדעת האומרים דאפילו בבגד שאין עליו לכלוך אמרינן שריית בגד זהו כיבוסו, אז אפילו בהמשמרת שעשוי לכך נמי

ביאורים

[ג] עיקר היתור הוא משום שאינו מתכוין לליבון ונ"ל ביאורו דהו"ל כמו תיקון כלי, דמבואר במג"א ס"י ש"ח ס"ק ל"ב נשם המ"מ דאם אינו מתכוין אינו כלום, וה"ה כאן כיון דשריית אינו כיבוס גמור, וכ"כ נש"ע הרב סעי' י"ג, אלא לירף לזה דעשוי

ציונים

(טו) ואפשר ע"י סחיטה גם המ"ש מודה דין לכן מחנכן כמ"ש כ"ע נשם הרא"ש. (טז) מתוך זה קושיית הא"י רבה נס"ק ט"ז ע"ש. (יז) וע"י נב"ל ד"ה קיסמין שמישנ הגירסא הכתוב אלנטי, וכ"מ נש"ע הרב סעי' י"ג. (יח) משום דדרך ללבוך הוא.

ספי גוסט שג"ו

האמן ח"ה רפאל היינלי מגארוח זצ"ל

דבריו דלהעביר טינוף וצואה מן הבגד ע"י משקים שאינם מלכנים אסור רק מדרבנן, וצ"ע.

7 שריית בגד מיוחד שאין מקפידין על ליבונו

ח כתב הטור (סי' שי"ט) לענין סינון מים או שאר משקין (נאופן לניכא איסור נורר עי"ש), וז"ל בא"ד ומשום ליבון נמי ליכא, דמשמרת עשויה לכך ואינו חושש לליבונו, אבל בסודר שחושש לליבונו, אסור משום ליבון וכו', ע"כ. והמג"א (שם ס"ק י"ב) כתב על דבריו וצ"ע כיון דאמרינן בבגד שרייתו זה כיבוסו, א"כ מה לי עשוי לכך או אינו עשוי לכך וכו', ונ"ל שלזה כוון הטור, דס"ל וכו' דכשאין עליו לכלוך לא הוי כיבוס וכו' אלא דאסור שמא יסחוט וכו', ולכן בעשוי לכך לא גזרינן וכו' ע"כ. וכוונת המג"א להקשות על דברי הטור דכיון דאמרינן דשריית מים לבד מיקרי ליבון וכנ"ל (לום ג'), מאי נפקא מינה אם חושש על ליבון הבגד או אינו חושש, הא הבגד נתכבס ע"י נתינת המים עליו. ולזה כתב לפרש בדעת הטור, דנקיט כתי' האי של התוס' הנ"ל (שם) דבבגד נקי לא אמרינן שרייתו זה כיבוסו, משום הכי באמת בין במשמרת ובין בסודר ליכא איסור ליבון בסינון המים, כיון דהסודר נקי בלא טינוף, אלא דהא גם לשיטה זו אסור ליתן מים מרובים אף על בגד נקי, דחיישינן שמא יסחוט וכנ"ל (לום ד') ע"ש. וא"כ בשמסגן מים יאסור משום שמא יסחוט, ולהכי כתב הטור לחלק דבמשמרת כיון שמיוחד לכך לא שייך למיגזר שמא יסחוט, דכיון דאינו מקפיד על המשמרת לא גזרו שיסחוט, (עי' סי' ש"כ שם). מה שאין כן בסודר דמקפיד הוא עליו, אסור לסנון משום שמא יסחוט, אבל משום שרייתו זהו כיבוסו ליכא לא בסודר ולא במשמרת כל שהבגד נקי.

אמנם שיטת המג"א תמוה, וכמו שהקשה שו"ע התניא (סי' ש"צ קו"א סק"א), דהא הב"י כתב להדיא דשיטת הטור דאף בבגד נקי אמרינן שרייתו זהו כיבוסו, וכתי' הב' בתוס' וכנ"ל (לום ד') ע"ש. ולפי זה שפיר חוזר וניעור קושיית המג"א על מה שכתב הטור לחלק בין משמרת לסודר ומחיר סינון מים במשמרת משום דעשויה לכך, הא כיון דאמרינן שרייתו זה כיבוסו מאי נפקא מינה אם עשוי לכך או לא.

וכדי לתרץ דברי הטור העלו האחרונים [שו"ע התניא (שם), ובתוספת שבת (סי' שי"ט ס"ק י"ט-י"ז)] יסוד חדש במלאכת מלכין, ותוכן דבריו דהנה כתבנו לעיל (לום ג') דעת הריב"א דס"ל דבאינה מכוון לכבס הבגד לא אמרינן שרייתו זה כיבוסו, אלא דהתוס' והרא"ש ושאר פוסקים לא ס"ל כן, וכתבנו שם הטעם דאף שאין מכוון לכבס, מ"מ אגן סהדי דניחא ליה דהבגד מתלבן קצת ע"י השרייה במים, ע"ש בדברינו. ומעתה בנידון משמרת שהוא בגד שעשוי ועומד לסנון המים והיין על ידו ואינו חושש לליבונו, לא שייך לומר בה דאף דאינו מתכוין לכבס אגן סהדי דניחא ליה, ולהכי אין שם כיבוס עלה ומותר אף לכתחלה.

והוסיף בשו"ע התניא שם דכסברא זו משמע בגמרא (שם ע"ה ע"ג) גבי מלאכת צובע, דאמרינן שם שוחט משום מאי מחייב רב אמר משום צובע, ומקשינן במאי ניחא ליה, ומפרשינן שם מאי דניחא ליה בצביעתו ע"ש, ולכאורה הא רב כר' יהודה ס"ל דמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב (עי' נהרן המגיד פ"א הל' ו'), וכן פסיק רישא בכהאי גוונא לר' יהודה חייב (עי' מוד"ה לא נריכא שם ק"ג ע"א). ועל כרחק צ"ל דשאני חזותא (ר"ל מלאכת נגיעה) דלאו מילתא היא כלל כשאין לו חפץ

גזירת ים (אף) שמה שזמעות משאר פשוט ז דאין דהא ולקמן ה לא לכלוך גוונא וליכא זשקין משום ושקין בבגד בוסו, נ"ל. כתב דאף ופשו בס"י נע"י וכו', שאר שעת י"ן, הרי זלכן (סגר) שאר קום שם

הר"י ר' חיים קלמן אטמאן ט"א י"א ספר אל מלאכות - הלך ב

בהצביעה, וגם דרך העולם שלא לחפור בה כלל, משום הכי לכולי עלמא לאו שם צובע עלה [ועיי' עוד בדברינו לקמן (מלאכה לונע אומ ט') באורך]. על דרך זה יש לומר גם לענין מלאכת מלבן דבבגד המיוחד לכך וכולי עלמא אין מקפידין על ליבוננו, אזי אם אינו מתכוין ללבנו לא אמרינן שרייתו במים זהו כיבוסו, דאין עליו שם ליבון כלל. L

לרטוב תחבושת במים חמים

ויענין להניח תחבושת (קאמפרעס בלע"ז) חם בשבת לצורך, וצריכין ליתן עליו מים חמין מקודם, נראה דאמרינן ביה שרייתו זהו כיבוסו, משום דחשיב מקפיד על ליבוננו, וא"כ אין לצדד להתיר בזה משום זה. אלא דיש להקל בזה מטעמא אחרינא, ומשום דהם מכובסים ונקיים לגמרי, וכבר נתבאר לעיל (אומ ד') דבבגד נקי לגמרי לא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו ע"ש באורך, אמנם היתר זה שייך דווקא בהנהו תחבושת שהם נקיים לגמרי ונקרא בלשונם "סטערלייזט", אבל אם אינם נקיים לגמרי אין הכי נמי דאין להתיר ליתן עליו מים משום שרייתו זהו כיבוסו.

כיבוס שאינו מקפיד על ליבוננו

ט) נתבאר דבבגד שאינו מקפיד על ליבוננו לא אמרינן בה שרייתו זהו כיבוסו לכולי עלמא, ונראה דזהו דוקא לענין שרייתו זה כיבוסו, אבל אם יכבסו ע"י שפשוף וכסכוס כרגיל בעת כביסת האומנים הכובסין, ודאי דאסור מן התורה משום מלבן. וכן נראה להדיא מלשוננו של שו"ע התניא (סי' ש"ט סעיף י"ג) וז"ל וגם אינו חושש לליבונה, אין ליבונה חשוב כלום לאסור שרייתה בשביל כך, אף להאומרים ששריית הבגד זהו כיבוסו וכו' עכ"ל, הרי מפורש דדוקא לענין לאסור שרייתה הוא דאינו חשוב ליבון, אבל כיבוס וכסכוס אף

בבגד המיוחד לכך שם כיבוס עליו. ויותר מזה מבואר בתוספת שבת (שס ס"ק י"ע-ט) דאם מכוון לשריית הבגד לנקותו אף בגד המיוחד לזה, אסור השרייה משום כיבוס, ורק לא אמרינן בהו דאף באינו מכוין ללבנו, הוי פסיק רישא דמתכבס ע"י השרייה לבד כמו בכל הבגדים.

סחיטה כשאינו מקפיד על ליבוננו

י) לעיי' (אומ ו') ביארנו דסחיטת בגדים הוא תולדה דמלבן ומצרכי כיבוס, מעתה יש לדון בבגד שאינו מקפיד על ליבוננו אם גם לענין סחיטה נמי אמרינן דלא חשוב ליבון כמו בשרייה כיון שאינו מקפיד על ליבוננו, או הוי כמו ליבון גמור דחייב אף בזה הבגד שאינו מקפיד על ליבוננו. והנה בגמרא (כתובות ו' ע"ב) איתא האי מסוכריא דנוייתא [סתומת נקב גיגית שמוציאין השכר דרך הנקב, וסותמין אותו בבלאי בגדים, רש"י] אסור להדוקה כיומא טבא ע"כ. ובתוס' שם (ד"ה הא) ובר"ן (שנת מ"א ע"א דפי ה"ף ד"ה גרסי') כתבו לפרש הטעם משום ליבון, ע"ש בדבריהם באורך. וחזינן מזה דשייך ליבון בבגד אם נסחט ממנו מים, אף דסתומת הברזא לכך הם עשויים. וכבר העיר בזה בשו"ע התניא (סי' ש"צ קו"א ס"ק א') דדעת התוס' והר"ן דאף בבגד המיוחד לכך שייך ליבון כשסוחטו בידיו כדרך שמלבנים אותה, ובאמת כן נראה גם מדברי הרמב"ם (פרק כ"ז הל' ט"ו) דס"ל דאודרא אפומא דשישא האיסור משום ליבון אף שמיוחד לכך, [אבל עי' לקמן (אומ י"א) דהאבני נזר מפרש דברי התוס' והר"ן דשאני התם דראויין ללבישה, ובהכי לא מיקרי אינו מקפיד על ליבוננו ואף שרייתו זהו כיבוסו איכא ע"ש].

והנה הר"ן שם מקשה וז"ל והך מסוכרייתא משום סחיטה דמלבן אין בה, שאפילו

תמצא לומר שהיך
אומ ו' ע"ב-ט) אין
דרך ליבון בכך
להדוקה ל"ל דאין
מתסור אלא מיה
שריך סחיטה בה
וכשנע התניא (שס
משמע דס"ל דכל
נקות לא מקרי דה
וכלי שכן בשרייה
מדבריו דמפרש בכך
דרך ליבון בכך, ה
שתחבב הכתובא כ
ליבון אלא דרך לכל
ועיי' עוד בדבריו
ש"כ סעיף כ"י
ומשום איסור ל
ובחתיכת בגד שס
לבן שהוא מלבן, מ
חושש לליבון כל
משמרת עכ"ל. ונר
שביאר דברי הר"ן
לכלוך, ליכא איסור
מים הנבלע בבגד,
ועשו לכך לסנן מי
וכדכתבנו לענין מ
דלא שייך בהו שרי
כיבוס גמור שפיר
סחיטה בידיו שהוא
בבגד שאינו

ועל כל פנים נתבא
הבגד בעת ש
כיבוס, וכל דאינו כ
כיבוס עלה, ומה שכ

כרד גורל פרק שביעי שבת

שכן ירשה אמל זה העל

עה עין ששנה

הוא המלך... וירשנו את הארץ... וירשנו את הארץ...

רבינו הגאון

וזה כבוד... וזה כבוד... וזה כבוד... וזה כבוד...

הוא המלך... וירשנו את הארץ... וירשנו את הארץ...

הוא המלך... וירשנו את הארץ... וירשנו את הארץ... וירשנו את הארץ...

כשם

הוא המלך... וירשנו את הארץ... וירשנו את הארץ... וירשנו את הארץ...

רבינו הגאון

וזה כבוד... וזה כבוד... וזה כבוד... וזה כבוד...

[10]

[11]

[12]

[13]

[14]

[15]

[16]

[17]

[18]

[19]

[20]

[21]

[22]

ע"פ חסידים... נג מצוה

אין מידת הצלחין... אהבתי את ישראל

משהם זבוע אין משום נפילת נשמה לא אישא אף משום זבוע אבר רב מילוחא

רבינו הגאון... אבר רב נפילת נשמה

אבר רב מילוחא דלא ליתא דהוה בריא וליחוב על זבוע במאי ליתא

אמר בר רב אבהו... אלו דברים שנתנו להם

משום זבוע... אבר רב מילוחא דלא ליתא דהוה בריא

אמר בר רב אבהו... אלו דברים שנתנו להם

אמר בר רב אבהו... אלו דברים שנתנו להם

אמר בר רב אבהו... אלו דברים שנתנו להם

שם רב גמלי... אלו דברים שנתנו להם

ת. שם מ"ח [ע"ח] במשנה ונמרה: א. שם [גמ.] אן כמסופות [ד"ה טמן (הרש"ק)]: ג. שנת מ' [ע"ח] כעובדא דרבי יוחנן בר אבדימי: ג. שם מ' [ע"ח] כנרימא: ד. שם כנמרה: ה. הר"ן שם ו"ט, א ד"ה חט רבנן מיהא] כ"ס הירושלמי [שם פ"ג הלכה ה] ובשם ר"י. ושאר פוסקים [מסופות] שם ט"ז, א ד"ה חט [הרש"ק] גי' משה שם כ"ב, ד שם דעם כרשב"א שם ג. ד ד"ה מיהא] ר"ש שם ט"ז סימן ט': ו. הסכמת כל הפוסקים אפילו המחמירים [בשע"ך ה] דכ"ר ש"ס כו מרק:

או מרובים. ולא אמרינן דמזכר הכלי, דכ"ר שאין מתכוין הוא, ולא פסקי רשיה הוא. וכ"כ המגיד משנה ח"ל, ונראה שכל שאינו מתכוין אין ראוי לומר פסקי רשיה הוא ולמייב, מפני שכשהוא מתכוין עושה מלאכה, וכשאינו מתכוין אין בו מלאכה כלל, שהרי אינו רוצה לעשות ממנו כלי, דומה לקטימת קיסם שכל שאינו קוטמו לטעם כו שינוי פטור, שכל שהוא מפני תיקון כלי מי שאינו מתקט פטור, וואפילו לרבי יהודה דממייב כדכ"ר שאינו מתכוין. והמתכוין לנרץ יש אומרים שהוא חייב מדאורייתא, ויש אומרים שהוא מדרכנן, עכ"ל [שנת] פרק י"ב [הלכה א' ח']. ועיין סוף סימן של"ד וסימן תקי"י סעיף ג': דו הנאכזרין כמות שהן חיים, פירוש, אף על פי כן אסור ליהנות סמוך לאש, אבל רחוק מהאש אפילו דבר שאין נאכל כמות שהוא חי שרי. ולפי זה אסור ליתן אלונגים או כלי עופרת סמוך לאש לתמנו אם הוא קרוב כל כך שיכול להתיך שם או לשרוף, עיין מה שכתבתי סוף סעיף ג' [פ"ק ח. ויש לדמות, דהתם] [דהכא] לא ניהא ליה שישרוף או שיפין, והוי דבר שאין מתכוין: ד"ה מותר להניחו כנגד המדורה. דמיי לקמיה כמיה דשרי. ואף על גב שאין דבר מפסיק בינו לבין האש, כיון שהצרכו הסכמים להרסיק קלח מן המדורה איש ליה היכרא, ולא חמו לאחזויי (הר"ש"ם שם פ"ג סימן י'): ד"ה אפילו נצטנן מותר. דקפידא להו דאין נישול אחר נישול אפילו כרוצח ונלטין:

ב (י"ט) בבב"י שני שיש בו מים. כגמרא איתא פרק כירה [שנת מ. ט] דאמר ליה רבי (לר"ש) [לרבי יוחנן] בר אבדימי טול ככלי שני ותן. וכתבנו ביו"ד סוף סימן ז"כ פירושו, ויש נחמא דאם שואב ככלי ריקן מן הכלי ראשון, דאזינו הכלי שואב יש לו דין כלי ראשון לחומרה, ולא לקולא, ע"ש. ולעיל סימן רנ"ח כתבנו דאין לטמון כל הכלי בחוף הכלי שני, דאם כן הוה ליה העממה, אלא צריך להיות מגולה למעלה. וכ"כ המרדכי כפרק כירה [רמ"ד] אין לתם פירות סוף הקל"ש של התנור בניית המוקף כדי שיעלו, דלא גריעי ממים:

ב (י"ט) בבב"י שני שיש בו מים חמין מותר ליתן לתוכו מים צונן [הנהג] ד"ו (י"ב) מרונים כרי להפשידן ולי ומוטר לצוק מים חמין לתוך מים צונן או צונן לתוך חמין [ו] והוא שלא יהיו בבבלי ראשון בפני שמחממן הרבה: הגה [ו] ואם המים מרונים כל כך שאי אפשר שימבטלו רק שפינו צינחן אפילו ככלי ראשון שרי רק שלא יהיה על האש:

ג (י"ט) בבב"י שני שיש בו מים חמין או של שאר משקים (י"ט) בבב"י שני שיש בו מים חמין [מ"א] אבל בבבלי ראשון אסור: י"ד מותר ליתן קיתון של מים או של שאר משקים כנגד האש בענין שאינו יכול להתחמם באותו מקום יעד שהתא היד שיתגם רחוק מהאש בענין שאינו יכול להתחמם באותו מקום יעד שהתא היד סולדת (פירוש מתחממת ונכריח, ויש חולין ק"ה, ב ד"ה סולדת) בו דהיינו מקום שבריו של תינוק נכיות בו [מ"ב] אבל אסור לקרבו אל האש למקום שיכול להתחמם שהתא היד סולדת בו וואפילו להניח בו שעה קטנה שתפוג צנתו אסור י' כיון שיכול להתבשל שם: הגה [מ"ב] והוא הדין נסירות או שאר דברים ד"ה הנאלץ כמות [ו] שכן חיים ועיין לעיל סימן ט"ז ר"ד י"ז:

ה (י"ט) דבר שנתבשל כל צרכו והוא יבש שאין בו מרק ד"ה מותר להניחו [י"ט] כנגד המדורה אפילו [ב] במקום שהיד סולדת [ב"ו] [ש"י] הנהג [מ"ח] ואפילו נלטין כ"כ אבל אם הוא רותם אפילו דכ"ר שיש בו מרק מותר [מ"ח] ויש מקילין לומר דכל שאינו נטמן על גבי האש או הכירה ממש רק סמוך לו ד"ה אפילו [י"ח] נלטין מותר ונהגו להקל בזה אם לא נלטין לגמרי וכמו שכתבתי לעיל [סוף] סימן רנ"ג:

ו (י"ט) דבר שנתבשל כל צרכו והוא יבש שאין בו מרק ד"ה מותר להניחו [י"ט] כנגד המדורה אפילו [ב] במקום שהיד סולדת [ב"ו] [ש"י] הנהג [מ"ח] ואפילו נלטין כ"כ אבל אם הוא רותם אפילו דכ"ר שיש בו מרק מותר [מ"ח] ויש מקילין לומר דכל שאינו נטמן על גבי האש או הכירה ממש רק סמוך לו ד"ה אפילו [י"ח] נלטין מותר ונהגו להקל בזה אם לא נלטין לגמרי וכמו שכתבתי לעיל [סוף] סימן רנ"ג:

ציונים לרמ"א
ט טור [פמה] טעון:
ט מרדכי פרק כירה [שם] רמ"ד, כ"ס רמ"א סוף סימן ק"ח:
י"י סעיף ד:
ט המגיד [משנה] פרק כ"ב [משנה הלכה ה, כ"ס הכ"ה שם מ. כ ד"ה ומ"מ]: ר"ן שם ט"ז, א ד"ה חט רבנן [מיהא]:

הגהות והערות
ע"ן כן הוא נכ"ר היטב למתריע, אך נכ"ר היטב הדמם נגלגלן ש"ע י"ד שם יתפל:
ע"א עיין סימן [רנ"ג] סעיף א' [פ"ק] [ט]:
ע"ב תוקן ע"פ מלתי השקל וכ"ס שלמה, וכן העמיק נלא היטב ס"ק ל':
ע"ג טעם ממהירות דיהתפארט מני: ר"ן [ש"ך] כנרי יוסף 'מאשר שנהגו אין לאשר ט"ו":
וה הוגריים נמקור:

ע"ן כן הוא נכ"ר היטב למתריע, אך נכ"ר היטב הדמם נגלגלן ש"ע י"ד שם יתפל:
ע"א עיין סימן [רנ"ג] סעיף א' [פ"ק] [ט]:
ע"ב תוקן ע"פ מלתי השקל וכ"ס שלמה, וכן העמיק נלא היטב ס"ק ל':
ע"ג טעם ממהירות דיהתפארט מני: ר"ן [ש"ך] כנרי יוסף 'מאשר שנהגו אין לאשר ט"ו":
וה הוגריים נמקור:

ע"ן כן הוא נכ"ר היטב למתריע, אך נכ"ר היטב הדמם נגלגלן ש"ע י"ד שם יתפל:
ע"א עיין סימן [רנ"ג] סעיף א' [פ"ק] [ט]:
ע"ב תוקן ע"פ מלתי השקל וכ"ס שלמה, וכן העמיק נלא היטב ס"ק ל':
ע"ג טעם ממהירות דיהתפארט מני: ר"ן [ש"ך] כנרי יוסף 'מאשר שנהגו אין לאשר ט"ו":
וה הוגריים נמקור:

ע"ן כן הוא נכ"ר היטב למתריע, אך נכ"ר היטב הדמם נגלגלן ש"ע י"ד שם יתפל:
ע"א עיין סימן [רנ"ג] סעיף א' [פ"ק] [ט]:
ע"ב תוקן ע"פ מלתי השקל וכ"ס שלמה, וכן העמיק נלא היטב ס"ק ל':
ע"ג טעם ממהירות דיהתפארט מני: ר"ן [ש"ך] כנרי יוסף 'מאשר שנהגו אין לאשר ט"ו":
וה הוגריים נמקור:

ע"ן כן הוא נכ"ר היטב למתריע, אך נכ"ר היטב הדמם נגלגלן ש"ע י"ד שם יתפל:
ע"א עיין סימן [רנ"ג] סעיף א' [פ"ק] [ט]:
ע"ב תוקן ע"פ מלתי השקל וכ"ס שלמה, וכן העמיק נלא היטב ס"ק ל':
ע"ג טעם ממהירות דיהתפארט מני: ר"ן [ש"ך] כנרי יוסף 'מאשר שנהגו אין לאשר ט"ו":
וה הוגריים נמקור:

ע"ן כן הוא נכ"ר היטב למתריע, אך נכ"ר היטב הדמם נגלגלן ש"ע י"ד שם יתפל:
ע"א עיין סימן [רנ"ג] סעיף א' [פ"ק] [ט]:
ע"ב תוקן ע"פ מלתי השקל וכ"ס שלמה, וכן העמיק נלא היטב ס"ק ל':
ע"ג טעם ממהירות דיהתפארט מני: ר"ן [ש"ך] כנרי יוסף 'מאשר שנהגו אין לאשר ט"ו":
וה הוגריים נמקור:

ע"ן כן הוא נכ"ר היטב למתריע, אך נכ"ר היטב הדמם נגלגלן ש"ע י"ד שם יתפל:
ע"א עיין סימן [רנ"ג] סעיף א' [פ"ק] [ט]:
ע"ב תוקן ע"פ מלתי השקל וכ"ס שלמה, וכן העמיק נלא היטב ס"ק ל':
ע"ג טעם ממהירות דיהתפארט מני: ר"ן [ש"ך] כנרי יוסף 'מאשר שנהגו אין לאשר ט"ו":
וה הוגריים נמקור:

ע"ן כן הוא נכ"ר היטב למתריע, אך נכ"ר היטב הדמם נגלגלן ש"ע י"ד שם יתפל:
ע"א עיין סימן [רנ"ג] סעיף א' [פ"ק] [ט]:
ע"ב תוקן ע"פ מלתי השקל וכ"ס שלמה, וכן העמיק נלא היטב ס"ק ל':
ע"ג טעם ממהירות דיהתפארט מני: ר"ן [ש"ך] כנרי יוסף 'מאשר שנהגו אין לאשר ט"ו":
וה הוגריים נמקור:

ע"ן כן הוא נכ"ר היטב למתריע, אך נכ"ר היטב הדמם נגלגלן ש"ע י"ד שם יתפל:
ע"א עיין סימן [רנ"ג] סעיף א' [פ"ק] [ט]:
ע"ב תוקן ע"פ מלתי השקל וכ"ס שלמה, וכן העמיק נלא היטב ס"ק ל':
ע"ג טעם ממהירות דיהתפארט מני: ר"ן [ש"ך] כנרי יוסף 'מאשר שנהגו אין לאשר ט"ו":
וה הוגריים נמקור:

הגהות פרי צמחן

דליחזהו אינשי [שנשחטה היום, רש"י], וליתו ליזבנו מיניה. ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור מאי דמקשה הגמרא צובע במאי ניחא ליה, דהלא אף דלא ניחא ליה, מכל מקום הרי פסיק רישא דלא ניחא ליה הוא, וכתבו התוס' (ק"ג ע"א ד"ה גלעט) דחשיב כמלאכה שאינה צריכה לגופה, ורב הא ס"ל כר' יהודה דאמר (שנפ' ל"ג ע"ב) דמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב (עי' נהפ"מ פ"א ה"ו), וא"כ אמאי ליחכו עליה דרי בתראי. וכבר נתקשו בזה גדולי אחרונים [שור"ע התניא (סי' ש"ב קו"א ס"ק א') חיי אדם (שס נש"א ס"ק א') ד"ה והנה] מנחת חינוך (שס אות ד')] ובשו"ע התניא (שס) כתב לתרץ דעל כרחק צ"ל דקושיית הגמרא לא תליא כלל במחלוקת ר' יהודה ור' שמעון, דשאני מלאכת צובע דחויבא היא משום שעושה חזותא, וחזותא לאו מילתא היא כלל כשאין דרך העולם לחפוץ בה, וגם היא עצמו אין לו חפץ בהצביעה, ואין עליו שם צביעה כלל, ואין בה משום מלאכה, ומשום הכי לפי סברת דרי בתראי דאין דרך כלל לצבוע בית השחיטה בדם, שפיר מקשי אליבא דכולי עלמא צובע במאי ניחא ליה, ולאן שם מלאכה עלה כלל, אף לר' יהודה דמחייב בעלמא במלאכה שאי"צ לגופה אתו"ד ע"ש. ודומה לסברא זו כתב המגיד משנה (פי"ג הל' ב' - מונח נמג"ס סי' ש"ח ס"ק ל"ו) לגבי קטימת קיסם, דאף אליבא דר' יהודה פטור בלא כוון לקטום קיסם לעשות ממנו כלי, דרק ע"י מחשבתו לעשות מן הקיסם כלי, אחשביה למלאכה וחייב עלה משום מכה בפטיש [ועי' בדברינו לקמן (מלאכת מכה נפטיש אות ט') באורך, ועי' בספר אור יקרת (פרשת לך) דמקשה קושיא הנ"ל, ומתרץ על דרך הפלפול].

ולכאורה למאי דמסקינן דניחא ליה שיצבע בית השחיטה כי היכי שיקנו

מותרת לאכול תוחים ושאר פירות הצובעים, דהוקא בסרק על פניה אסורה, משום שהוא דרך צביעתה בכך לנוי, מה שאין כן באכילת תוחים שהפסיק רישא הוא רק לשפתיה, שבזה גם באשה יראה אין דרך צביעתה בכך, ולא מצינו להפוסקים שם שחילקו בזה בין אשה לאיש כנ"ל, אף דלשון המ"א דחוק קצת לפי זה ע"כ. ודבריו קצת צ"ב וכי משום דאין דרך אשה צנועה בכך לאו שם צביעה עלה, סוף סוף דרך נשים לצבוע. ועי' בקצות השלחן (שס דף ל"ו) שכתב בא"ד וז"ל לנשים כשירות שאינן צובעות בשבת רק בחול, יש להעיר דאינו מותר (משום צניעות) לצבוע קצת השפתיים רק להחזיר מראה שפתיים טבעי כטבע אדם פריא וכו', אבל יותר מזה לאו שפיר למיעבד הכי וכו' ע"כ. הרי דשפיר מקרי דרך לצבוע קצת אף בנשים כשירות.

וע"י כרחק צ"ל דמה שכתב המג"א בטעם להיתר משום דאין דרך לצבוע פניו וידינו, כתב כן ליתר שאת, אבל באמת אף באשה שדרכה לצבוע שפתי פיה מותרת לאכול תוחים, כיון שהיא בעת אכילה ואינו מכוונת לכך לא אסרו בכהאי גוונא. וכן העלה הקצות השלחן (שס נה"ש ס"ק י"ט) אף דלשון מג"א הנ"ל לא משמע כן.

7 צובע ניירות (נעפקינ"ם) וסמרטוטין

ט) איתא בגמרא (שנפ' ע"ה ע"א וע"ב), שוחט משום מאי מחייב, רב אמר [אף] משום צובע. [שצובע את הבשר של בית השחיטה וכו', וצביעה הואי במשכן אב מלאכה, רש"י] ושמאל אמר משום נטילת נשמה וכו', אמר רב מילתא דאמרי, אימא בה מילתא, דלא ליתו דרי בתראי וליחכו עלי, צובע במאי ניחא ליה [להאי שוחט בצביעת הבשר, רש"י], ניחא דליתווס בית השחיטה דמא [שיהא צבוע בדם, רש"י], כי היכי

ה אף שע"י סוף מצד ית למלאכת וכה בדעתו חשיב קשר קשר ובנין זר או בונה, עינן שיהא

היא דוקא אר צביעה זמ"ג יודה אכת כותב

זרניה לא הרמב"ם, זוף עומד ילא כמו יא באופן

זתיו

דמוכה לעיל אות אדומים ים, ולא ז דאין זן מפה ז לא דמי דאשה דרכה

ז כתב אשה

סכנו מלאכות - חלק ב
ברג"ל ר' חיים קאמן אולמאן מיל"א

הקונים את הבשר, א"כ אליבא דר' יהודה דמחייב בכל מלאכת שבת אף במלאכה שאי"צ לגופה וכוותיה ס"ל לרב וכנ"ל, חייב אף אם לא כוון בעת השחיטה לצבוע בית השחיטה, דהא פסיק רישא דלא ניחא ליה דינו כמלאכה שאי"צ לגופה דחייב, וכן יתחייב משום צובע אף בשוחט לעצמו ולא למכור. מיהו אפשר לחלק ולומר דאפילו לפי מה דמתרצינן דניחא ליה בצביעתו זהו דוקא בשוחט למכור, אבל בשוחט לעצמו דאז אינו צריך להצביעה כלל, אף אליבא דר' יהודה פטור, דבשוחט לעצמו דמי למה שכתב המגיד משנה בקטימת קיסם הנ"ל. וכן נראה מדברי מנחת חינוך (א"ח ד') דאף אליבא דר' יהודה יש לחלק בין שוחט למכור ובין שוחט לעצמו עיי"ש, וכן נראה בשו"ע התניא (ס"ט) דאפילו אליבא דרב דס"ל כר' יהודה דוקא כשרוך העולם לצבוע וגם יש לו חפץ בצביעתו, או חייב משום צובע, ובשוחט לעצמו הרי אין לו חפץ בהצביעה, וכן כתב הקצות השלחן (סי' קמ"ו נדה"ט ס"ק כ' דף ל"ו ד"ה ונכללנת).

ויצא לנו חידוש דין דבצובע ואין דרך העולם לחפרץ בה, וגם היא עצמו אין לו חפץ בהצביעה, אין עליו שם צביעה כלל, ומשום דשאני חזותא דלאו מילתא היא חשיבי, אם אין לו חפץ בזה, ואין דרך העולם לחפרץ בה.

והנה איתא בשו"ע (סי' ש"כ ס"כ) יש מי שאומר, שהאוכל תותים או שאר פירות הצובעים, צריך ליזהר שלא יגע בידיו צבועות בבגדיו או במפה, משום צובע ע"כ. ולכאורה זה נגד דברי השו"ע התניא הנ"ל דהרי הכא נמי הוי כעת דרך לכלוך ואינו רוצה בצביעת המפה כלל, [ומטעם זה התיר באמת הרדב"ז (סי' קל"א), מונח נמג"א שם ס"ק כ"ה] הצביעה כשאוהו בידיו הצבועות], ואפילו הכי פסק המחבר דיש בזה משום צובע. וכבר העיר בזה השו"ע התניא

(ס"ט) ות"י דשאני מפה דדרך בני אדם לצבעה, ואלו היה עושה הצביעה שלא בדרך לכלוך היתה מלאכה גמורה דצובע, משום הכי גם כעת דהוה דרך לכלוך סוף סוף שם מלאכת צובע איכא עלה, לכן עכ"פ אסור מדברי סופרים. אבל בנייר וכדומה דאין דרך בני אדם לצבען כלל, אם אינו מכווין לצבען ליכא איסור כלל. וכזה מובן מה דלא מצינו איסור צביעה כשמשתמשת במוך שהתקינה לנדתה (עי' שנה ס"ד ע"ג), וכן בסנינון יין ארום צלולים ע"י משמרת (עי' שנה קל"ט ע"ג), ועל כרחך כיון דאין דרך בני אדם לצבוע דברים אלו אם אין כוונתו לצבען ליכא איסור כלל עכ"ד.

וע"ל פי זה העלו האחרונים [תולדות שמואל (סי' מ"א אות ס"ו)] דמותר לקנח ידיו הצבועות מאכילת תותים בנייר, כיון שאינו מקפיד כלל על חזותא שלו, ועומד לכך להתלכלך ולזורקו אחר תשמישו ע"כ.

ליתן נעפקי"ן על גבי מכה המוציא דם

וכן מותר ליתן נייר [נעפקיני"ס וכדומה] על גבי מכה המוציא דם אף דמבואר בשו"ע (סי' ש"כ סעיף מ"ח, ומג"א ס"ק נ"ג) דאסור ליתן על גבי מכה בגד משום איסור צובע. ובמחצית השקל (שם ס"ק נ"ד) הוסיף דאף אם ירחץ את המכה מן הדם, אסור ליתן עליו בגד, דמכל מקום יצטבע אח"כ על ידי דם היוצא אח"כ, ולא התיר שם אלא ע"י עכ"ש עיי"ש. כל זה לענין בגד אבל אם נותן נייר על גבי מכה אף שמתלכלך בדם ליכא איסור צובע כלל, כיון שהיא דבר שאינו מקפיד על מראיתו וצבעו ועומד לכך להתלכלך.

נעפקיני"ס שמתוקנים בצבעונם ובמראיהן ועדיין נשאר לבאר בזה דלכאורה גם בניירות [כגון נעפקיני"ס] עצמם ישנם כאלו

שמתוקנים בצבעונם ו
 יצא נזירות אלו למפו
 דבר שדרך לצבוע להק
 דבר בעריכת שלחנם ל
 יצא איסור לצבוע ב
 אם מקנח ידיו בבגד
 אחר כביסה, א"כ זו
 מהפדין על מראיתו
 יצא עתה הצביעה דר
 ע"פ מדברי סופרים,
 שמתקנים בו תו אין בו
 ציפורים בחזותא של
 איסור דרבנן בצובעו ו
 צ"י מיני ניירות אף
 במראיהן מותר לקנח
 במותנים ורימונים שנצנ
 זה ואין עומד עוד כלל
 על חזור

סמרטוטין המיוחדין
 לזכ

יצאיתן סמרטוטין המ
 דבר לכלוך,
 תשמישם, ובעצם אין נ
 יש לעי"אם שייך סבו
 יצא איסור חזותא בכו
 סמרטוטין אלו משקה
 אפשר כיון דחזור ומכב
 חזותיהו. ונראה דיש
 דמבואר בשו"ע (סי' ט"ז)
 פים או יין ואין בה מש
 ל"ד להתלכלך, ואף דו
 מ"בסין אותה אף על נ
 ליבון ע"ש. כמו כן בס
 שיתלכלכו, אף אם חזור
 דלכן עומדים שיתלכל

ט. שם ק"מ ע"ח;
 ט"ו. טור עמוד רט, מהגמרא שם לפי גירסת הראשונים שם פ"ב סימן ט, וכן היתה הגירסא לפני הכ"ו; רמב"ם שנה כ"ב, י'; מגיד משנה שם: י. (נמשל) שם קמ"ח (ע"פ) וכרנא, הר"ף (י"ד) שם ג. כן נשם נעל הלכות גדולות ופ"מ ו' מה כ' עמוד קל"ה ורמב"ם בפרק כ"ד שם הלכ"ו ז': כ. הר"ף (שם) שם שם י' אומרים י"ז:
 ג. (משנת דוד הל"ה) שם: ל"י. רש"י שם ד"ה מכנסתו:
 ל"ג. רש"י שם ד"ה מנכנס:
 ל"ד. כריתא שם; ר"ף שם; רמב"ם שם כ"ב, י"ז:
 ט. טור (עמוד טז) שם רבינו פיך ונכתוב שם סימן רמ"א וכן מן הדין חושבא דהרמב"ם ונכתוב שם י"ז:
 ג. טור עמוד רט-י"ח:
 ה. וכתוב הר"ף (שם) שם ח' וד"א שם פ"ב סימן ט' בפרק חולין:
 מ"ו. רש"י וכתוב שם ד"ה כמנסת:
 ע. שנה קמ"ג ע"ח;
 וכתוב י"ד, כ' רש"י שנה שם ד"ה מקנסת:
 ציונים ד"מ

ח ושאר כ"י פשתן. מפני י"י שהם קשים לאחר רחילתן, ורובן זה לציון (שעלי הלכות סוף סימן קט). ומנהג העולם לכסכן בידיים ונראה לי כדלמסור להעמיד הענק על עינים העשויים לכך, כמו שמונה סימן תקמ"ח סעיף ג' נוסף ה': ה או על מנעלו.
 י"ז ב"ח (עמוד רט דבר ראשון) (חילק) (חולק) כ"ז ב"ח, עיין סעיף ח' נוסף ה': י. אתי לאשויי גומות. פירוש, שישמך ויחזיק לאשויי גומות, דאם לא כן הוא דבר שאין מתכוין ושאינו רגיל ורש"י שם ר"ה הוא (מגיד משנה פרק כ"א שם הלכה ג' ותוספות שנה קמ"א ד"ה דילמא): י"א אף בכותל. משום דמחזיקו כמסופק על הננין. ונראה לי דכחול של עץ שרי כמו בקורה: י"ב שמתיר בשניהם. (י"ד) דענין חקלאה הוא. וכ"ס (שם) הכריע מהלוקרין: י"ג במעט חרס. וזה לכולי עלמא שרי: י"ד בצפורן. והוא הדין נכסין אפילו נמחו ב"י עמוד רט ד"ה ומה שכתב מגרו דרבי משה אמת (ג) ב"ז יבש אסור. אפילו לכסכו מנכנסים: ב"ז דהויה טוחן. אע"פ דמלאכה שאינה זריכה לגופה היא, איסורא מיהא אלא, ועיין מה שכתבתי סימן רע"ח. ומדמסת פה, משמע דאין חילוק בין משי ופשתן ומר, כיון שכולנו כתיב, מה שאין כן בסעיף ה', וכן משמע בטור סוף סימן זה: כמו שכתב סעיף ו' (בהגנה). ומהר"ל (הלכות שנה עמוד רע"ח) היה מקנה מנעלו דבכח העשויה למה לבני בית הכנסת לגרוד בו השוליים מהטיע. ולפיך נראה דהיה עב ורמב"ם בראש וזה היה לו חוד, דאם הוא חד בראש דמי לכסין ששקולף העור. וימלא מקום י' להמרי, דהא אפילו בגב הסכין אסור. והנ"מ (שם) אסור בקורה, עיין סעיף ו' נוסף ט'): י"ח אפילו ל' ששכשו. פירוש, שאסור ליתן עליו מים כלל: ערך ל'ה' פ'הריק"ש

(ג) או על מנעלו. נכ"י (עמוד רט ד"ה ומגן) שם מהר"י אלוהב ונכתבו לטור) נספק במנעל, משום דאמרינן (שנה קמ"א, כן אין מגרדין מנעל אפילו ישן, ואולי אין זה גרידה, וי"ט. וביי עמנו כחז ול' נראה דל' דמי, דההיא דאין מגרדין טעמא משום דכשגורד המנעל בגב הסכין או ציפורן הוא ממחוק, אבל נקטנו דכחול או בקורה או כקרקע אינו ממחוק, ואפילו אם ימחק אין זה פסיק רישיה כו', עכ"ל. ולפי זה הא דר"מ שכתב שם לפני פתחי בתי כנסיות על קרקע גדול אחד והוא חד למעלה ושם מקננים המנעלים קודם שיכנסו, אסור לעשות כן בשבת, דזה דומה לגב הסכין ואסור לכולי עלמא, אלא יקנה דכחול או כקרקע. ואף שיש פלוגתא נם בזה, יש למחוק במידי דרבינו על המקילין, כן נראה לי: (ד) אף בכותל. דדמי לננין, ולדיניה' (י"ז) אין מקנחין אלא בקורה: (ה) הראוי לצפ"ח. פירוש, שיש בו כ"י לתמוס פי כלי: (ו) דהויה טוחן. נראה לי דזה דוקא ביש ממעות טיט על הבגד וכשהוא מגרד י"ח שם או טפלים פירושי הטעם, זה דומה לעומן, אבל אם אין שם אלא מראה הטעם והוא מגרד שם לצטל המראה, אין זה דומה לעומן. ומטעם זה יש הימיר למי שחלוק שלו מניח קמח ואין שם ממעות נראה והוא יבש, יוכל לגרד בצפורן ולהסיר המראה כדי שיתפול נקיותו. ונראה לענין דלדעת הר"ן (שנה מא, ה ד"ה ופיקון) ושאר פוסקים שזכרתי בסיומן ש"כ (סי' יג) גבי כתיבה, שאין חיוב אלא במה דניחא ליה במה שנכתב, א"כ גם כאן צטוחן (הוא) (הוא) (י"ח) כן, וכאן דלא ניחא ליה במה שנתפן אין כאן משום עומן:

ה' (י"י) חלוק לאחר כביסה הוא מתקשה ומשפשיפם אותו בידים (לרכבו) מותר לעשותו בשבת שאינו מתכוין אלא לרכבו י' אבל מותר אסור מפני ששמתכוין לצחצחו והויה במלבן: הנה (י"ח) (ו) וכוונתם ח' (י"י) ושאר (י"י) כלי פשתן דיין כקורר:
 ו' ימים שעל רגלו (הגנה) (ג) ה' או על מנעלו י"ט) מקנחו בכחול אבל לא כקרקע דלמא י' אחי לאשויי גומות י' (כ) יש מי שאוסר (ד) י"א אף בכותל: הנה (כ"א) (י) שם י'ב שמתיר שניהם (כ"ב) (י) והוא הדין דמותר להסיר י'ב במעט (ט) חרס (י) (ד) (ה) הראוי לטלטל:
 ז' ימים שעל בגדו י' משפשו מנכנסים י"ב (כ"ד) דלא מוכחא מלתא לאתחווין (י) במלבן אבל לא בחוץ (כ"ה) דמי למלבן י"ג (י) ומגרדו י' (י) בצפורן י' ויש מפרשים (כ"ח) דהויה מילי לח אבל ב"ז י' יבש אסור (ו) ב"ז דהויה (י"ח) טוחן:
 ח' י' אין מגרדין (הגנה) י"ז (כ"ח) י"י) כסין (כ"ט) או כצפורן מנעל בין חדש בין ישן י' מפני שקולף (י"ב) העור והויה ממחוק:
 ט' מותר ליתן מים על גבי מנעל י' לשכשו אבל לכבסו י' (ל) דהיינו שמשפשו צדו זה על צדו זה אסור י' אבל בגד י' לא ישיש עליו (י"ג) לכלוך (ל"א) אסור י"ח אפילו לשכשו (ל"ג) (ל"ג) דהויה כיבוסו (ל"ד) אלא מקנחו שם ממעות נראה והוא יבש, יוכל לגרד בצפורן ולהסיר המראה כדי שיתפול נקיותו. ונראה לענין דלדעת הר"ן (שנה מא, ה ד"ה ופיקון) ושאר פוסקים שזכרתי בסיומן ש"כ (סי' יג) גבי כתיבה, שאין חיוב אלא במה דניחא ליה במה שנכתב, א"כ גם כאן צטוחן (הוא) (הוא) (י"ח) כן, וכאן דלא ניחא ליה במה שנתפן אין כאן משום עומן:

ט. טור עמוד רט, מהגמרא שם לפי גירסת הראשונים שם פ"ב סימן ט, וכן היתה הגירסא לפני הכ"ו; רמב"ם שנה כ"ב, י'; מגיד משנה שם: י. (נמשל) שם קמ"ח (ע"פ) וכרנא, הר"ף (י"ד) שם ג. כן נשם נעל הלכות גדולות ופ"מ ו' מה כ' עמוד קל"ה ורמב"ם בפרק כ"ד שם הלכ"ו ז': כ. הר"ף (שם) שם שם י' אומרים י"ז:
 ג. (משנת דוד הל"ה) שם: ל"י. רש"י שם ד"ה מכנסתו:
 ל"ג. רש"י שם ד"ה מנכנס:
 ל"ד. כריתא שם; ר"ף שם; רמב"ם שם כ"ב, י"ז:
 ט. טור (עמוד טז) שם רבינו פיך ונכתוב שם סימן רמ"א וכן מן הדין חושבא דהרמב"ם ונכתוב שם י"ז:
 ג. טור עמוד רט-י"ח:
 ה. וכתוב הר"ף (שם) שם ח' וד"א שם פ"ב סימן ט' בפרק חולין:
 מ"ו. רש"י וכתוב שם ד"ה כמנסת:
 ע. שנה קמ"ג ע"ח;
 וכתוב י"ד, כ' רש"י שנה שם ד"ה מקנסת:
 ציונים ד"מ

מגורו טריצמאן

אשל אברהם

שמניחין הסמרטוטים יבישים בעריבה, איך לעשות למאן דאמר שרייתו זהו כיבוסו, וכפרט פשתן. גם היחד הרחיצה איך יעשה. והנה, רחיצה ביום טוב מבואר בסימן תקי"א סעיף ב' (בהגה) ומ"א שם נסיף ה-ה, ואייה שם יבואר. ולענין ווינדליין, שאי אפשר לרחוץ חינוק קטן כל כך אם לא שישמו תחתיו הסמרטוטים בעריבה, אם יש להם ווינדליין מכובסים ונגובים י"ל דשרי ליחן בעריבה, דהוה דרך לכלוף, ובההיא דריה עובד כמים ואלתנתיב בסימן ש"א סעיף ד' וסעיף מ"ח, וכדבעינן למימר במ"א אוח כ', יע"ש. ואם אין לו כי אם מלוכלכים, י"ל אפילו הכי הוה החינוק כחולה שאין סכנה אם רגיל הוא ברחיצה, וכמו קטן ביותר שצריך לרחיצה, מותר אף זה להשיח, דחולה שאין סכנה מותר איסור דרבנן נסימן שנה סעיף יח, ושרייתו זהו כיבוסו, הוה מלאכה שאינה צריכה לגופה דאין עושה זה כשביל כבוס רק להציע תחת הקטן, שרי. ועיין סימן שכ"ח סעיף י"ו. וסעיף מ"ח, ולעשה על ידי שינוי מעט על ידי ישראל, יחן הסמרטוטים תחלה ועליו המים, משנה מעוברין דחול, ולענין לגבנם ביום טוב אצל האש, אם היו המים חמים יד סולדת בהם, יש לומר אין בישראל אחר בישראל, עיין סימן ש"א סעיף מ"ו ומשכנות זהב אוח כט, הסיף לסעיף מ"ו וסימן שרי"ח וסעיף טו בהה"ש מחלוקת בלה שנתצטן אי שייך ביה בישראל, ומיהו ליבון שייך ביה, ועיין מ"א בסימן ש"א אוח ג' ומה שכתבתי שם בהה"ש. ועיין מ"א אוח כ"ד מה שכתבתי עוד בענין הווינדליין בהה"ש.

נמיס בנימן ש"א סעיף ד', וסעיף מ"ח. והמקום פלגומים (משמע אף כיבוס), ותרלו, א', דווקא כשיש לכלוף עליו שרייתו זהו כיבוסו, לא ננקי לגמרי, עוד חילנו, דווקא שרייתו דרך כיבוס, הא דרך לכלוף שרי. ולכל אחד מהמיוצאים קולא ותומרא, למירוח רשון קולא, כל נבד נקי מותר לימן עליו מים נקיים אף אף דרך לכלוף, ותומרא, כל שיש לכלוף עליו, אף דרך לכלוף לנגד ימים שם אסור. ולמירוח השני קולא, דרך לכלוף שרי אף שיש עליו לכלוף, ותומרא, כל שאין דרך לכלוף אסור אף ננקי לגמרי. והרי"מ מרובענוגו אין נרדף לכל זה, רק שיש מילוק בין פשתן לשאר נגדים, (מאלותמה) ואלתנתיב, ונגדיו נמים, ונדה, בשאר נגדים הוה פשתן שרייתו לא זהו כיבוסו. ומיהו קשה כמו שהקשה העור [שם], מדלמך [שם] קמח, נ ושי"א ד"ה עמון עליו מיס (עור) [עור] הוה שרייתו לא זהו כיבוסו, הא שאר נגדים אסור. וי"ל עור אף שיש להשהע ולאוהו עליו מותר לימן מיס עליו. ושאר נגדים, אי יש נבד לכלוף מודה לאסור, ונגדיים לגמרי נפשמן אסור, ושאר נגדים מותר. והעמ המהנר דיש מילוק בין מלוכלך הנבד אסור אף דרך לכלוף, ונקי שרי כו' אף שלל דרך לכלוף. ויש אופקים בכל ענין, הזכיר הר"י החומרא אף ננקי, ולא הקולא דרך לכלוף אף במלוכלך שרי, ומקם על מה שכחנ בסעיף י'. ועיין אוח י"ט וכ"א ח"יה מזה: יב ור"א. עיין מ"ח. בנימן שיי"ן א' [שא]ן סעיף מ"ו, ועיין שם דלם אין מקפיד על (מימין) [מימין] הוה ומימו כמה זמן עם המים, לא גוריין שמה יסמוט: כ ויש אופרים. עיין מ"ח. אף דנמשך קולא כמו שכתבתי בלוח ס"י, מקם כמה שכתב בסעיף י' דמותר לקנח ידיו זהוה דרך לכלוף כו': בא "שוב" דנגבם. עיין מ"ח. רק טוב, לא מדינה, כי היה אזהר לכלוף על המטפחת שרי, הואיל והניגוד דרך לכלוף הוא כו': כב דרך כ"צ"ד. עיין מ"ח. נמים מרוכבים דרך לכלוף אסור, דלמא יסמוט, עיין סימן ש"א (מ"א ושם לזכרון) אוח ג"ט, ושם קיפוג ימים, דבר מוטע, יע"ש: כב בבגדי. עיין מ"ח. לא ימים הנבד נמים, משום כיבוס: בד פ"י רגל"ם. עיין מ"ח. דווקא מי רגלים, אכל לואה אף דרך ניגוד דרך לכלוף אסור, ומכל מקום יעבור לואה והוה כיבוס, מה שאין כן מי רגלים אין עושה רק שמוכל להסתכל בנקיות, ולא ממילם כל כך, ושרייתו לא כיבוס כשהוה דרך לכלוף. והוה שכחנ הר"י בסעיף ט' ויש אופרין בכל ענין, אף דרך ניגוד אסור שם בלואה. והנה, לרחוץ מילוק ביום טוב ולהשיח תחתיו הווינדליין בעריבה, כתבתי בט"ו [לוח] ון אס נקיים י"ל דעמ המהנר בסעיף ט', דשרי בין להמחנר בין להרי"ב, כי דרך לכלוף הוא, כמו העובד נמים, עיין ז"י ועמוד רמ"ד ד"ה והתוספות. ומכל מקום קשה, מים מרוכבים אסור שמה יסמוט. ואולי אין מקפיד כל כך על מימיו, וי"ל כנגד כהאי גוונא הוה כיבוס, ועיין ט"ו אוח י"ו דלמא דלמך קומו, ליכא חיוב כי אס מה דנימא ליה במה שנקטנו, א"כ הוה נזירה לגזירה באפשר. ומיהו י"ל כנגד כהאי גוונא הוה כיבוס, ועיין ט"ו אוח י"ו ומשננו וכן שם, וכאן אין להלחיך * : כ"ד כ"ד. עיין מ"ח. מילק בין מי רגלים נפק על מה שנהו צעיר רביעי, וכין נלוטעם בנגד, די נמים שיהא נמים טופס על מנה להטפיה, מתכל טופס על מנה להטפיה מי רגלים. ועיין מה שכתבתי בפרי"ש שם [סימן] ע אוח א', יע"ש: כו אופר. עיין מ"ח. כל שנתן מים זהו כיבוס, עיין ז"י. ואפשר מים עכורים שאין חויין לכיבוס שרי, ועיין ז"י ועמוד רמ"ד ד"ה [וע] ביה, וז"ע. ועיין סימן של"ד [ועיין] כ"ד ובח"ל"ה ר"ה [שם] ס"ק ט' ומוספת שם [שם] ס"ק [לא] בה: כז דאתי. עיין מ"ח. עיין מה שכתבתי לעיל, והנה בשאר נגדים משמע נמי דשיך שרייתו זהו כיבוס, עיין מ"ח.

הגהות והערות

- (ט) עיין סימן ש"ה סעיף י"ט [ומ"א] ס"ק (י"ב) (ג"יין סי"א)
- (י) עיין סימן ש"ט סעיף י' [מ"א] ס"ק י' [ומ"א] (ג"יין) ס"ק כ"ד.
- (יא) עיין סימן ש"א סעיף ג': (ג"יין סי"א)
- (יב) בספיקו [סימן] רט"ג מב' ו"א
- (יג) י"ט י"ט עיין סימן נגדיו מקום נפרטוטי, ולא מב' דנרץ לקנח בנק' אולם כהמשך הבה דין דמימין נמים בנגד דלמך להקט לפי שהקטנו נפתח והוה ד"ש:
- (יד) ב"ה נרמק הבי' דנר' המרדכי, ואין הדינים נפתח להדי' בנר' רבו המהרי"ם נפטוטיים שם, וכן נפתח קטן, סימן כה. אמנם במרדכי שלמיט' שם לא הזכיר בשם הר"מ:
- (טו) ע"ש, ובתוספות שם, דלל מילוקו כן להדי'. ועיין ס"ק כ"ג:
- (טז) עיין סימן נגדיו מקום נפרטוטי, ולא מב' דנרץ לקנח בנק' אולם כהמשך הבה דין דמימין נמים בנגד דלמך להקט לפי שהקטנו נפתח והוה ד"ש:
- (יז) עיין מה שכתבנו שם בספר חתומים ח"א סעיף י' (שהריח השלחן) (ב) עיין דמסק אלויה, דמפלג ע"ד הרמב"ם כו', שייך להלן סוף הפסק:
- (יח) מה ראה שם קלה, כז; קמח; ח; קמח, כז; כלה יח, א; ג' ב':
- (יט) חוקן ממנהגות לטוב מק"ש:
- (כ) חוקן נמהרנות (מ"ה) ורס"ה. נמהרנות לטוב מק"ש הגיהו "מחית".

ננקי המטפחת לגמרי לא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו. והרי"ב הגיה דלף אס כב דרך כ"צ"ד. עיין מ"ח. נמים מרוכבים דרך לכלוף אסור, דלמא יסמוט, עיין סימן ש"א (מ"א ושם לזכרון) אוח ג"ט, ושם קיפוג ימים, דבר מוטע, יע"ש: כב בבגדי. עיין מ"ח. לא ימים הנבד נמים, משום כיבוס: בד פ"י רגל"ם. עיין מ"ח. דווקא מי רגלים, אכל לואה אף דרך ניגוד דרך לכלוף אסור, ומכל מקום יעבור לואה והוה כיבוס, מה שאין כן מי רגלים אין עושה רק שמוכל להסתכל בנקיות, ולא ממילם כל כך, ושרייתו לא כיבוס כשהוה דרך לכלוף. והוה שכחנ הר"י בסעיף ט' ויש אופרין בכל ענין, אף דרך ניגוד אסור שם בלואה. והנה, לרחוץ מילוק ביום טוב ולהשיח תחתיו הווינדליין בעריבה, כתבתי בט"ו [לוח] ון אס נקיים י"ל דעמ המהנר בסעיף ט', דשרי בין להמחנר בין להרי"ב, כי דרך לכלוף הוא, כמו העובד נמים, עיין ז"י ועמוד רמ"ד ד"ה והתוספות. ומכל מקום קשה, מים מרוכבים אסור שמה יסמוט. ואולי אין מקפיד כל כך על מימיו, וי"ל כנגד כהאי גוונא הוה כיבוס, ועיין ט"ו אוח י"ו דלמא דלמך קומו, ליכא חיוב כי אס מה דנימא ליה במה שנקטנו, א"כ הוה נזירה לגזירה באפשר. ומיהו י"ל כנגד כהאי גוונא הוה כיבוס, ועיין ט"ו אוח י"ו ומשננו וכן שם, וכאן אין להלחיך * : כ"ד כ"ד. עיין מ"ח. מילק בין מי רגלים נפק על מה שנהו צעיר רביעי, וכין נלוטעם בנגד, די נמים שיהא נמים טופס על מנה להטפיה, מתכל טופס על מנה להטפיה מי רגלים. ועיין מה שכתבתי בפרי"ש שם [סימן] ע אוח א', יע"ש: כו אופר. עיין מ"ח. כל שנתן מים זהו כיבוס, עיין ז"י. ואפשר מים עכורים שאין חויין לכיבוס שרי, ועיין ז"י ועמוד רמ"ד ד"ה [וע] ביה, וז"ע. ועיין סימן של"ד [ועיין] כ"ד ובח"ל"ה ר"ה [שם] ס"ק ט' ומוספת שם [שם] ס"ק [לא] בה: כז דאתי. עיין מ"ח. עיין מה שכתבתי לעיל, והנה בשאר נגדים משמע נמי דשיך שרייתו זהו כיבוס, עיין מ"ח.

באר היטב

(י"ד) צנב. ועונן שלל ליקח יל נמיוק שכחנ אס על כל כר, ספר חקידים סימן רפ"ו. הווקא יל נמים לא ימים הנבד נמים, ספר חקידים סימן רפ"ו, [מ"א] ס"ק כ"ג: (טו) סי רגל"ם. אכל כשיש עליו אסור להעבירו כניגוד הדים, וכמו שכתבו סעיף ט', מ"א [מ"ק] כ"ז: (טז) כ"ד צנב"ם. עיין מה שכתב המ"א [מ"ק] כ"ז. ועיין נמשכות חכ"מ כ"ז סימן ק"ב: (יז) ס"ם ב"ש. ואפילו לעולל ידיו עליהם אסור, חוה כיבוס, כ"י, [מ"א] ס"ק כ"ז:

מחצית השקף

מטעם שמה יסמוט, כמו שכתב בגמ' סימן ש"ט כנזכר לעיל: (מ"ק) כ"ג בבבד [מ"ק]. וספר ש"א יתקן כר. עיין לעיל סימן רל"ב [מ"א] ס"ק ג'. מה שכתב בשם ספר חקידים [סימן] י"ח: (פ"ק) כ"ז פ"י רגל"ם. אב"ש כשיש עליו צואה אסור. ומבואר בב"י נפתח רמ"ד ונתחן הטעם דבמי רגלים מותר, כיון שאינו מכריז כי אם לטהרין, ולא לצחצה וכיבוט. אבל צואה רמב"ם לצחצה ולהעביר הלכלוף אסור, עכ"ל: (מ"ק) כ"ה כ"ד כ"ז. כתבתי בשמו. של הרב ב"י שכתב בספרו סוף משנה: וכשנסוג בהן ידיו בר. ר"ל, דוקא שהמי רגלים הם בעין, אע"ג שנתן עליהם מים מרוכבים, כל שאין בהם רביעית עדיין לא נתבטלו המי רגלים והם בעין. מה שאין כן כשהמי רגלים בלועים בבבד, אע"ג שהם טופס על מנה להטפיה, מכל מקום כיון שנתן עליהם מים מרוכבים אע"ג שאין בהם רביעית מכל מקום המים המרוכבים מכסים המי רגלים שהן כדי להטפיה ואין נראים, וכי האי גוונא מותר, כדלעיל סימן ע"ו. ובחשובת ה"ה חכ"ם צבי סימן ק"ב חולק, ופסק דמני אס המים מרוכבים מן המי רגלים אפילו אין במים רביעית, והחה מראיתויו קושיה מי"א דהבא: (פ"ק) כ"ה אסור כר. ואפילו לישול בר. ר"ל, לא מבטלי דאסור להשיח עליו מים הלריא, אלא אפילו ליטול ידיו עליו, ורסקא דעתא דשרי, כמו שכתב הרב ב"י תחלה, קא משמע לן דאסור, ובמסקנת הרב ב"י: (פ"ק) כ"ה דתי בר. ולא דמי בר וזה ישון מהרי"ם כ"י. דהרב ב"י קיצר בהעתיק דברי מהרי"ם, והשמע מלשון הרב ב"י בהעתיקו דמהרי"ם הזכיר להדיא לגבד דקו ב"י, דמי בר וזה ישון מהרי"ם כ"י. דהרב ב"י קיצר לגבנם כ"י, והם דברי מהרי"ם כמו שכתב בב"י (עמוד ר"ד אוח"י). ולכן הכיז מ"א דברי מהרי"ם בחשובה, דשם מבואר דיש להחמיר לבחחלה לגבנם, והרב ב"י לא העתיק כי אם מה שהוה לפי עיקר הדין: ונראה ל' דבפירוט הפיחוד כ"י, דבשמעהו לשון מהרי"ם דאסור כוס מתירי סעמא, משום ליבון וגם משום סחיכותו, וכמו שכתב הרב ב"י [שם] ר"ה כ"ה כ"ש

פ"ב פשוט ש"ד

סימן ע

7 בדבר לשרות נייר במים לקנח את השלחן וכדומה

← ולשרות נייר במים לקנח איזה דבר ומשליכים לאיבוד, פשוט שאין לאסור דלא שייך מלבן בנייר ההולך לאיבוד, ואף אם הוא נייר שנשאר קיים נמי לא מתלבן במים אלא מתקלקל וכששורהו במים לא יחוש על הנייר להוציא המים ממנו, ועדיף מבגד העשוי לפרוס על החבית שמותר משום שאינו חושש לסחוט, ובנייר אף בכל נייר אינו חושש לסחוט וכ"ש כשהולך לאיבוד ע"י מים שאין לחוש שיסחוט, אך אולי דמי לספוג שצריך לבית אחיזה משום שגם במים הוא סחיטה דמפרק, דפשטות לשון הטור וש"ע הוא במים דלא כתוס' כתובות דף ר' שפירשו לענין שמן, ואף שברמב"ם פכ"ב משבת הט"ו שג"כ משמע שהוא במים מפורש שהוא משום מלבן שזה לא שייך בנייר, מ"מ בטור וש"ע משמע שהוא משום סחיטה דמפרק המים שבו דלא הוכירו מלבן, ואף שלא בכלי שהוא לאיבוד סברי שאסור מדרבנן דלא כהערוך אלא כהחולקים שהביא המחבר בסעיף י"ח, וסחיטה זו אפשר איכא גם בנייר, אבל מסתבר דבנייר אין להחשיב זה לסחיטה דלא נבלע בתוך הנייר, ואף שעכ"פ יש לאסור מדרבנן דהא גם בשער שדאי לא נבלע אסור מדרבנן כדאיתא במ"מ פ"ט משבת הי"א, מ"מ כיון דאינו בתוך כלי וגם אין דרך לסחוט מים מנייר כלל לא לצורך המים ולא למלבן ואינו מתכוין לזה יש להתיר כדאיתא בסעיף י"ח שמתירין בתרתי לטיבותא, הי"ג איכא תרתי לטיבותא, וגם אפשר ליכא פ"ד בנייר שאין מנזיקין בחזקה אלא לפי מה שמודמן שדאי אין לאסור בלא מתכוין לסחוט.

סימן עא

אם יש איסור הנאה דמעשה שבת מהדבר שנמצא ע"י שהדליק נר באיסור

ובדבר אם יש איסור הנאה דמעשה שבת מדבר שהיה מונח בחדר אפל והדליק אחד נר באיסור והביאו, והספק הוא מחמת שבהדבר גופיה לא נעשית העבירה אלא בהנר שגרמה שימצאו את הדבר, הנה לכאורה כיון שלר' יחנן הסנדלר ילפינן מקדש בב"ק דף ע"א ואף למיד דהוא רק מדרבנן

הוא אסמכתא לקדש שייך זה רק כשנעשה האיסור בגוף הדבר, ולכן אף לר' יהודה נמי הא לא יחמיר יותר מר"י הסנדלר וכדכתבתי בספרי אגרות משה על א"ח סימן קכ"ו ריש ענף ג' והוכחתי מלשון הר"ן שבת דף ל"ט שכתב שאסורין בהנאה ליומן והוא לר' יהודה, וא"כ הוא ג"כ מהאסמכתא לקדש, ולא שייך דמיון לקדש כשלא נעשה כלום בגוף הדבר אלא בהנר שלכן אף שהעבירה דהדלקת הנר גרמה למצא הדבר שנמצא שנהנה עכ"פ מהעבירה אין לאסור, ובתשובה אחת בארתי שאסור ליכנס לביהכ"נ שנפתח במפתח שהביאו מרה"י לרה"ז באיסור, אבל ל"ד לכאן דהתם שייך לאסור הנאת הכניסה דשייך גם להקדיש זה ובהכניסה הא נעשה איסור, אך מ"מ ראוי לבע"נ להחמיר שלא ליהנות מכיון שנגרם הנאה זו ע"י איסור.

ידידו,

משה פיינשטיין

סימן עב

במעו בזמן היותו בן י"ג שנה ולמדוהו לקרא הסדרא רשבת הקודם אם יש להקל שיהיה מקרא בצבור

כ"ד מרחשון תרצ"ט. לחכם אחד.

הנה המג"א סימן רפ"ב סק"ו הביא מכנה"ג שקטן אינו יכול להיות מקרא והקשה הפמ"ג הא קטן עולה למנין ז' אף שבזמנם היה העולה עצמו הקורא וחוינן שמוציא וא"כ יכול להיות גם מקרא לעולים אחרים שהטעם הוא משום דגם חיוב הגדול הוא רק דרבנן ונשאר בצ"ע והחיר מחמת זה בשעה"ד שאין שם גדול שיכול להקריא וכן כתב במשב"ז סק"ג עיי"ש, ועיין בלב"ש שכתב דהא דקטן עולה שבגמ' היינו במקום שהש"צ קורא, ולא נכון כלל דבזמן הגמ' לא היה כלל דבר כזה כמפורש בתוס' מגילה דף כ"א ורק בזמן הגאונים התקינו שהש"צ יקריא שלא לבייש מי שאינו יודע לקרות או מטעם שכתב הרא"ש דאין הכל בקיאין בטעמי הקריאה ויש שידמו שיודעין וכשלא יקראוהו אתי לאנצויי עיי"ש, אבל הנכון לע"ד לתרץ דברי המג"א דהא מוכרחין לומר שאין קריאת התורה כמו קריאת מגילה ובהמ"ו וכדומה שמה שיצאו האחרים בשמיעתם מחיוב הקריאה והברכה שלהם הוא מדין שומע

או"ח ח"ק ב

לב בגד וכיוצא בו שיש עליו איזה לכלוך מקנהו [קיה] בסמרטוט וכיוצא בו, אבל [קיש] לא ישפוך עליו מים [קב] משום דנתנית המים הוי כמו כיבוס. ולכן אם תינוק השתין על איזה בגד [קכז] אסור לשפוך עליו מים, (אבל השמין על הקרקע או על כלי עץ או עור מותר לשפוך שם מים).

וכשארם נוטל ידיו [קכא] ורוצה לנגבן במפה, [קכב] טוב לשפשפם היטב זו בזה להסיר המים כדי שלא ישאר עליהם רק מעט מים, (דנמעט מים שהוא מנגנן כיון שהוא דרך לכלוך לא הוי כיעוט), [קכג] ובמפה צבוע אין לחוש בכל ענין (דלא שייך נה כיעוט כל כך):

מנחת שבת

לבעליהם למחות בהם כי אי אפשר שלא יופסקו איזה שערות מהפארוק על ידי הסריקה והוה פסיק רישא, והגם דהוה מקלקל בפסיקת תלוש, מכל מקום אין זה ברור כל כך להתיר, עיין מגן אברהם (סימן שי"ד ס"ק י"ד) ובפרי מגדים (א"א סימן שי"ד) מה שכתב עליו והניח שם בצריך עיון. ועוד יש בזה חשש אחר שעל ידי הסריקה בחוזק קרוב הדבר לפסיק רישא שלא יהיו נמתחים איזה שערות ממקור אריגתם שנארגו שם בקשר חזק על מנת להתקיים לעולם [עיין במנחת שבת לקמן סימן זה ס"ס"ק קל"ז], וא"כ יש בזה משום התרת קשר של קיימא, ועב"פ חשש איסור דרבנן יש בזה אפילו במתיר שלא על מנת לקשור, ועיין בשולחן ערוך רבי רב (סוף סימן שי"ד) ובפרי מגדים (א"א סימן שי"ד ס"ק ז'). ואפילו אם נימא דלא הוה פסיק רישא שימתחו השערות ממקום אריגתן על ידי הסריקה, עכ"פ בזה הוה פסיק רישא שנתקו השערות וכל מקום שאסור להתיר אסור לנתק או לחתוך, עיין שולחן ערוך הרב (סימן שי"ד סוף סעיף י') וברמ"א (סימן שי"ד סעיף ג'). והגם דיש לומר דהוה רק פסיק רישא דלא ניתא ליה במידי דרבנן דמקלקל כי אפילו לדעת הפרי מגדים הנ"ל שצידד להחמיר גם במקלקל בפסיקת תלוש מכל מקום גם לדעתו אין בזה איסור רק דרבנן עיין שם [ועיין לקמן במנחת שבת ס"ק קפ"ט]. וא"כ הוי רק פסיק רישא דלא ניתא ליה במידי דרבנן דמקלקל, וגם במתיחת השערות ממקום אריגתו כיון דהוה שלא על מנת לקשור א"כ יש לומר דלא הוה אלא מדרבנן לכמה דיעות ועיין שולחן ערוך הרב (סוף סי' שי"ד),

[ובפרט שאין ברור כל כך לומר דהוה פסיק רישא במתיחת השערות ממקום אריגתו], ואיך שיהיה אין בכל זה לפי הנראה רק פסיק רישא דלא ניתא ליה במידי דרבנן וגם מקלקל, עיין פרי מגדים (א"א סימן שי"ד ס"ק ה' בה"מ ודינא). ועיין בשו"ת באר יצחק (סימן ט"ח) שהאר"ן ומסיק שדברי

תרומת הדשן [המובא כמנן אברהם סימן שי"ד ס"ק ה'] ברורים ויש להקל דרבנן [אפילו] בפסיק רישא דניתא ליה וכל שכן היכא דלא ניתא ליה ע"כ. ומובא בארחות חיים (סימן שי"ד אות ב'). ועיין שם בהגהות הגאון מברעואן דמדעת רש"י וריטב"א והר"ן ותשובת גינת ורדים הספרדי מוכח גם כן להקל בזה, אך מדעת הרשב"א והרמב"ם מוכח לאיסור בפסיק רישא במילי דרבנן ע"כ, מנחת חרשה, [ובזה היה אפשר ליישב קצת מנהג המקלח ואשר אין מוחה בידם], מכל מקום כל בעל נפש יחמיר על עצמו וימחה באשתו שלא תסרוק במסרק קשה, וגם שלא תסרוק בחוזק רק בדרך תיקון והשכבה את השערות של הפאריקין. ועיין במנחת שבת לקמן (סימן זה ס"ק קפ"ט) מה שכתבתי שם לענין פסיקת תלוש ובסימן פ"ד (סעיף י"ח ס"ק כ"ח) מה שכתבתי שם בשם השרי חמד, בענין לבישת הפיאה נכרית שקורין פארוק:

ב' [קיה] בסמרטוט. עיין שולחן ערוך (סימן שי"ב סעיף ט') ובשולחן ערוך הרב (שם סעיף ב') דיזהר לקנח בקל ולא ירחוק פן יסתוט לכלוך הבלוע בבגד שיש איסור בסחיטתו מדברי סופרים ע"כ:

[קיש] לא ישפוך עליו מים. עיין בס"ק שאחר זה בשם הרב ז"ל דאפילו שאר משקים דאינם מלבנים אסור ליתנם על מקום הלכלוך. ועיין תהלה לדוד (סימן שי"ב ס"ק י"ד) דמכל מקום בנתנית שאר משקים שאינם מלבנים אין בהם איסור אלא מדרבנן.

ליתן חיתולים תחת התינוק כשרוחצין אותו ולענין ליתן ווינדלין [חיתולים] בשבת תחת התינוק בשעה שרוחצין את התינוק עיין משבצות זהב (סוף סימן ט"ב) מה שכתב בזה. ובתהלה לדוד (סוף סימן ט"ב ס"ק ט"ז ובסי' ט"ז ס"ק ד'). ובהנהגה שם בפרי מגדים

משבצות זהב (סי' ט"ב) כתב פנים חמין ואי אפשר שפניחין תחת התינוק וינדלין, וא"כ יש בה משום להם ווינדלין מכובסין בעריבה דהוי דרך לכלון מלוכלכים יש לצדד גם

פחולה שאין בו סכנה או משום שרייתו זהו כיבוס דרבנן דהוי בזה מלאכו דאין מניח הסמרטוטין ב' להציע תחת הקטן, ואיסור חולה שאין בו סכנה, אך על ידי ישראל טוב לעט שיתן הסמרטוטין תחלה מעובדין דחול. ועיין שם וז"ל האש כיום טוב. ובאשל דמשום גזירה שמא יסחו כל כך כיון דדרך להשהה זה בווינדלין אבל להניד עכתו"ד הפרי מגדים הנ"ל (סימן ט"ב ס"ק ט"ח) מה שתמד וכתב שם דנכון יותר ליק פסיק רישא דלא ניתא ליה בסחיטתו מדברי סופרים ע"כ. וכתב דאע"ג דהוי פסיק הווינדלין והוי שרייתו זה דהוי פסיק רישא דלא ניתא ליה יתלחלו הווינדלין בטנופת שעליהן, ואע"ג ליה יש בו איסור [מדין] דינוקא לא גזרו עכת

נתנית מוך וספוג השרו המכה והנה בדבר מה שנוהגין המילה שנותנין על הכ האפטשייטשנא וואט וכי

ספר קיצור שולחן ערוך
ז"ל ה"א ע"ב

ז"ל ספר מנחת שבת

בראשית ה' תש"ח

124. גזירה שמא יסתוס כיון דאין דרך להשתוותו במימי.
 125. דהיינו שמא יסתוס מיס מרובים הנבלעים במוך דאסור גם משום מלכך. וגם אם לא יעשה במים אלא בין וכיוצא בזה כזה משום גזירה שמא יסתוס כיון דאינו מתלבן בכך. מיס הסחיטה עצמה אסורה אף בשאר משקים משום דש אלא דלא גזרינן אלא כשהוא פסיק רישא שיסחט, והבא כשמניח המוך על התינוק יש לחוש שיסתוס בכך אם יש ריבוי יין במוך, אמנם במיעוט יין ליכא למיחש, כיון מבואר בזכור לאברהם שם.
 126. דאף דליכא כהה"ג משום שרייתו זהו כיבוסו עכ"פ אית ביה משום שמא יסתוס.
 127. דמותר לתת על גבי מנה חמין לבדן אם החמם מערב שבת, וכן מותר ליתן שמן לבדו על גבי מוך ליתנו עליה אבל לא חמין אפילו לבדן (אם אין המוך (עיי' סי' ש"א) מיוחד לכך).
 128. וז"ל שם, אבל במדרין אסור לסנוק את המים או יין לבן וכיוצא בהם משום איסור ליבון ששריית הבגד זהו כיבוסו משא"כ משמרת שהיא עשויה לכך ואינו חושש לסחיטה וגם אינו חושש לליבונה כלל ולפיכך אין ליבונה חשוב כלום לאסור שרייתה בשביל כך אף להאומרים ששריית הבגד זהו כיבוסו.
 אומן לפנינו אולי נכון יותר לעשות הרפואות הנ"ל על ידי העכו"ם. ומה שמוהלים שבזמנינו רבים מהם מקילים לעשות בעצמם רפואות הנ"ל לתינוק בשבת לאחר המילה ואין מוחה בידם יש ללמד זכות עליהם ולומר דכיון דהספוג והאספלנית או המוך שקורין וואט שדרך להניח אחר המילה על הרוב מייחדים אותם לכך מבערב שבת וא"כ אין ליבונם חשוב כלום לאסור שרייתם בשביל כך אפילו להאומרים דשריית הבגד זהו כיבוסו וכן אין בהם משום סחיטה וכן משמע מבואר בהדיא בשולחן ערוך הרב הרש"ז (סימן שכ"ח סעי' כ"ח במסגרת שם) 127 דבמיוחד לכך לא חיישינן משום ליבון וסחיטה, וגם הוי דומיא דמשמרת המבואר בשולחן ערוך (סימן ש"ט סעי' י"ד) ובשולחן ערוך הרב (שם סעי' י"ג) 128 ודומיא דספוג המבואר בסימן ש"כ (סעי' י"ח) ובשולחן ערוך דבי רב (שם סעי' כ"ה). ואפילו אם יתעקש המתעקש שאין זה דומה למשמרת וספוג הנ"ל, מכל מקום כיון שעכ"פ אין בכל זה רק איסור דרבנן דבחשש סחיטה יש לומר דכיון דאולי המים

של סמי רפואה וכיוצא בהם, עיין בשערי תשובה (סימן תרי"ב ס"ק א') ובספר זכור לאברהם (ח"א בהלכות שבת אוח"ט בערך סילה) דמשמע שיש להחמיר בזה משום סחיטה 125. ובתשובת זכר יהוסף (סימן ק"ה) כתב גם כן דיש בזה משום סחיטה וגם חשש משום שרייתו זהו כבוסו, ומשמע שם דאין לעשותו כי אם על ידי עכו"ם [אפילו בשראו מערב שבת 126]. ובספר כורת הברית בנחל כרית שם (סימן רס"ז ס"ק ו') כתב דיראו לטבול האספלנית במים קרים בערב שבת ויזהר שלא יבא על ידי סחיטה. וגם כתב שם דביש עכו"ם אומן לפנינו אולי נכון יותר לעשות הרפואות הנ"ל על ידי העכו"ם. ומה שמוהלים שבזמנינו רבים מהם מקילים לעשות בעצמם רפואות הנ"ל לתינוק בשבת לאחר המילה ואין מוחה בידם יש ללמד זכות עליהם ולומר דכיון דהספוג והאספלנית או המוך שקורין וואט שדרך להניח אחר המילה על הרוב מייחדים אותם לכך מבערב שבת וא"כ אין ליבונם חשוב כלום לאסור שרייתם בשביל כך אפילו להאומרים דשריית הבגד זהו כיבוסו וכן אין בהם משום סחיטה וכן משמע מבואר בהדיא בשולחן ערוך הרב הרש"ז (סימן שכ"ח סעי' כ"ח במסגרת שם) 127 דבמיוחד לכך לא חיישינן משום ליבון וסחיטה, וגם הוי דומיא דמשמרת המבואר בשולחן ערוך (סימן ש"ט סעי' י"ד) ובשולחן ערוך הרב (שם סעי' י"ג) 128 ודומיא דספוג המבואר בסימן ש"כ (סעי' י"ח) ובשולחן ערוך דבי רב (שם סעי' כ"ה). ואפילו אם יתעקש המתעקש שאין זה דומה למשמרת וספוג הנ"ל, מכל מקום כיון שעכ"פ אין בכל זה רק איסור דרבנן דבחשש סחיטה יש לומר דכיון דאולי המים

משבצות זהב (סי' ו') כתב דביום טוב שרוחצין התינוק במים חמין ואי אפשר לרחוץ אותו כי אם על ידי שמניחין תחת התינוק הסמרטוטין יבישין הנקרא ווינדלין, [וא"כ יש בה משום שרייתו והו כיבוסו], וכתב דאם יש להם ווינדלין מכובסין ונגובים יש לומר דשרי ליתן בעריבה דהוי דרך לכלוך, ואפילו אם אין לו כי אם מלוכלכים יש לצדד גם כן להיתר, כיון דהתינוק הוי פחולה שאין בו סכנה אם הוא רגיל ברחיצה והחשש משום שרייתו זהו כיבוסו בכאן אין בזה אלא איסור דרבנן דהוי בזה מלאכה שאינה צריכה לגופה כיון דאין מניח הסמרטוטין בשביל לכבסם ורק בשביל כדי להציע תחת הקטן, ואיסור דרבנן מותר לעשות בשביל חולה שאין בו סכנה, אך מכל מקום אם נעשה הרבר על ידי ישראל טוב לעשות על ידי שינוי מעט היינו שיתן הסמרטוטין תחלה ויערה עליהם מים כדי לשנות מעובדין דחול. [ועיין שם עוד מה שכתב לענין אם מותר לנגס אצל האש ביום שובן]. ובאשל אברהם (שם ס"ק כ"ה) כתב עוד דמשום גזירה שמא יסתוס יש לומר דאין כאן חשש כל כך כיון דדרך להשתוותן כמה זמן עם מימיו. וכל זה בווינדלין אבל להניח בגד בעריבה יש לאסור 124 עכתו"ד הפרי מגדים הנ"ל. ועיין בספר תהלה לרוד (סימן ט"ב ס"ק ט"ה) מה שתמה על דברי הפרי מגדים הנ"ל וכתב שם דנכון יותר ליקח ווינדלין של אחר דאז הוי פסיק רישא דלא ניחא ליה. אך בכלכלת שבת (בדיו המלבן אוח"ט) הביא דברי הפרי מגדים הנ"ל להלכה, וכתב דאע"ג דהוי פסיק רישא דעל כרחך יתלחחו הווינדלין והוי שרייתו זהו כיבוסו מכל מקום יש לומר דהוי פסיק רישא דלא ניחא ליה דטפי הוי ניחא ליה שלא יתלחחו הווינדלין כדי שלא ילכלכו את התינוק בטנופת שעליהן, ואע"ג דגם פסיק רישא דלא ניחא ליה יש בו איסור [מירנגן] מכל מקום משום צערא דינוקא לא גזרו עכתו"ד הכלכלת שבת הנ"ל.

נתינת מוך וספוג השרויים בסמי רפואה ע"ג מקום המכה
 והנה בדבר מה שנוהגין לעשות רפואה לתינוק אחר המילה שנותנין על המילה ספוג או מוך שקורין האפטשייטשנא וואט וכיוצא השרויים במים קרים או

קי"ט] לא ישפוך איזה בגד [קכ"ה]

נסיר המים כדי [קכג] ובמפה

י"ד ס"ק ה' ברורים ה דניחא ליה וכל א בארוחת חיים הגאון מברעזאן יבת גינת ורדים מדעת הרשב"א יא במילי דרבנן : קצת מנהג המקילין : נפש יחמיר על : זסרק קשה, וגם : ן והשכבה את זת שבת לקמן ין פסיקת תלוש : שם בשם השרי קורין פארוק :

י (סימן ט"ב סעי' ט') כ"ה דיוהר לקנח לוע בבגד שיש ע"כ :

שאחר זה בשם דאינם מלבנים ין תהלה לרוד משקים שאינם זרבנן.

ין אותו תחת התינוק משבצות זהב לה לדוד (סוף) ום בפרי מגדים

לאיבוד ואין נסחטים לתוך כלי לא היו אלא מדרבנן כמבואר במגן אברהם (סימן ט"ז ס"ג כ"ג), ובחשש מלבן שיש בזה יש לומר גם כן דכיון דאין כוונתו לכבסם הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה [ונכסבת הפרי מצוי ולעיל ריש ס"ק זה לענין ווינרלין], וא"כ כיון דבשני החששות הנ"ל הן משום מלבן והן משום סחיטה אין בהם בנידון דידן רק איסור דרבנן לכן יש לצדד להיתר בנידון דידן כיון דהתינוק לא גרע עכ"פ מחולה שאין בו סכנה, ובפרט שיש לומר דיש בזה גם חשש סכנה במניעת הרפואות לאחר המילה, ואף דאפשר ברפואות אחרות כגון בעץ נרקב [שקורין מול מילן] וגם אפשר על ידי עכו"ם, וא"כ יש חיוב לעשות הקל הקל תחלה כיון דשבת דחוויה היא ולא הותרה וכאשר כתבתי במנחת שבת (סימן צ"ב ס"ג א'), עם כל זה כיון דלדעת הט"ז (סימן ט"ז ס"ג ה') אין נכון לעשות על ידי עכו"ם בחשש סכנה, וגם לפי דברי הרופאים שבזמנינו הרפואות מהספוגים והאספלנית מועילים יותר מהעץ הנרקב, ויש מהם אומרים שאדרבה מהעץ הנרקב נצמח לפעמים חשש חולי להתינוק לכן מכל הני טעמי דלעיל אולי המיקל בזה לעשות בעצמו הרפואות הנ"ל בשבת אין גוערין בו, אך למעשה אין לסמוך על זה להורות לכל הבא לשאול אם לא שייכים על זה אחד מהרבנים המפורסמים והמובהקים שבדורינו.

קינוח בספוג הנ"ל

והנה מכל האמור לעיל יש לצדד גם כן במי שיש לו מורידין בולטים למטה בפי הטבעת שלו וצוה לו הדאקטיר שבכל עת יציאתו לגדולים יקנח את עצמו אחר כך במוך הנקרא האפטייטשנא וואט השרוי במים פושרין בכדי שלא יחכך באותו מקום בעת הקינוח, וגם כדי שאותו מקום יהיה נקי ביותר שזהו רפואתו ושמירתו להבא שלא יוצמח שם חולי פיסטיל חדש על ידי החיכוך מהקינוח ועל ידי הזוהמה והטנופת שבאותו מקום, והגם שגם בזה יש שני חששות אחד משום שרייתו זהו כיבוסו וגם משום סחיטה, אך לפי הנזכר לעיל דהיכא דמיוחד לכך אין בו משום ליבון וסחיטה גם כאן יש להקל, וגם מכח סברת הפרי מגדים דלעיל דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה כיון דאין

כוונתו כדי לכבסם. [נאך באופן שישרה קודם כל קינוח ספוג אחר חתיכה אחרת של וואט ולא לשרות חתיכה אחת שני פעמים למען להעביר ממנה הלכלוך הראשון שחתיכה ראויה לקנח בה עוד הפעם, ויכן כל זה קודם השבת]. וגם כאן יש לומר דאפילו אם נאמר דלא דמי לספוג ומשמרת הנ"ל מכל מקום עכ"פ אין בכל זה רק איסור דרבנן דהמים אולי לאיבוד והוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, וא"כ לצורך חולה שאין בו סכנה יש לצדד בכל זה, ובפרט בנידון דידן שיש לומר דהוי בכלל שחין הבא בפי הטבעת, ועיין במנחת שבת (סימן צ"ב ס"ג כ"ד כ"ה). ועוד יש לצדד בזה אם הוא באופן שאי אפשר לו לקנח כראוי עד שיהיה ראוי לקרות קריאת שמע [נפי המבואר בשולחן ערוך אורח סימן ע"ו סעי' ה'] אם לא שיקנח את עצמו בקינוח כדרך הנ"ל וא"כ יש בזה גם כן משום כבוד הבריות שהתירו בשבילו טלטול בכרמלית וטלטול מוקצה כמבואר בשולחן ערוך (סימן ט"ז) וכמו כן בנידון דידן אין כאן רק איסור דרבנן, וכדלעיל. והגם שאין מרמין בשבותין מכל מקום בצירוף חולאת אפילו באופן שאין בו סכנה ובצירוף כל הטעמים דלעיל יש לצדד להקל, ובפרט אם יוכל לעשות כל זה על ידי שינוי קצת. אם לא שעל פי אמירת הרופא אין בזה שום חשש חולאת כלל במניעת הקינוח בדרך הנ"ל ביום השבת בלבד, או יש להחמיר שלא לקנח את עצמו רק באופן ההיתר כגון בוואט יבשה ורכה. ועיין במנחת שבת (סימן צ"א ס"ג ט"ה) באיזה אופן מותר לחלל שבות דרבנן בשביל חולה שאין בו סכנה אפילו שלא על ידי שינוי, ועיין בקונטרס שיורי המנחה השייך למנחה חדשה (סימן צ"א סעי' בהשטתה למנחת שבת ס"ק ט"ז), שיורי המנחה:

[קכ] משום דתנית המים הוי כמו כיבוס. עיין שולחן ערוך הרב (סימן ט"א סעי' ג') דהמכבס בגדים הרי הוא תולדת מלבן וחייב, והסוחט את הבגד עד שיוציא המים שבו הרי זה כמכבס בגדים וחייב משום מלבן ע"כ. ועיין שם עוד (בסימן ט"ב סעי' ב' כ"ג) דאם נתן על מקום המלוכלך מים או שאר משקה המלבן אפילו כל שהוא חייב אעפ"י שלא שכשך כלל לפי ששריית הבגד זהו כיבוסו ואפילו שאר משקים שאינם מלבנים אלא מלכלכים אעפ"י אסור ליתנם על מקום הלכלוך

להעבירו כיון שמו
ע"כ. ועיין
(סימן ט"ב אות י"א)
ויצו דף י"ח, א ד"ה כיון של
דבבגדים שלנו שצרי
אמרינן שרייתו זהו כי
לא הביאו דברי ספרו
חדשה. כון ולכן נ
משקה לתוך הכוס ש
פלי רחב קצת תחת הו
וגדוש יזוב המשקה
המפה, וגם רובא דרו
מבחוח ומזויזים אותו
ראוי ליהזר בזה לינצי
שהוא אפילו בכל שז
עליהם לכלוכים בכמו
אם נימא דהשפיכה מהכוס ו
בוה משום שרייתו זו
רב (סימן ט"ב סעי' כ"א) 30
דיש לומר דדוקא נין
השפיכה על המפה נ
ומשום כיבוס נמי ליכא ו
ובשולחן ערוך הרב שם כ
אהבת שבת (סימן כ"ג)
שם דקרוב לפסיק רי
זהו כיבוסו, כשאין ו
ששותים בהם ובפרט
לקמן במנחת שבת ג'
מגדים דגם בדבר
להחמיר עיין שם, ול
רחבים שקורין טעצ
כששותין מ
(סעי' ד"ג ס"ק כ"ד). ו
מפורש בחיבורים ה
לחוש על כיוצא בזה
אורח חיים (סימן תר
(שם סעי' ט"ה) דאסור לה
בהם מים משום שמ